БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

10-ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 82 (2373).
26 АПРЕЛЬ
ЖУМА
1963 ЙИЛ
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

КОММУНИСТИК МЕҲНАТ ҲАРАКАТИ ИЛҒОРЛАРИНИНГ БУТУНИТТИФОҚ КЕНГАШИ

МОСКВА, 25 апрель. (ТАСС). Бугун Катта Кремль саройида коммунистик меҳнат ҳаракати илғорларининг Бутуниттифоқ кенгаши очилди. Кенгашда саноат, транспорт, қурилиш, қишлоқ хўжалигининг новаторлари, партия, комсомол, касаба союз ва хўжалик ходимлари, олимлар, рационализаторлар ва ихтирочилар — жами 2300 киши қатнашмоқда.

Г. И. ВОРОНОВ, А. П. КИРИЛЕНКО, А. Н. КОСИГИН, А. И. МИКОЯН, Д. С. ПОЛЯНСКИЙ, М. А. СУСЛОВ, Н. С. ХРУШЧЕВ, В. В. ГРИШИН, Л. Н. ЕФРЕМОВ, Ю. В. АНДРОПОВ, П. Н. ДЕМИЧЕВ, Л. Ф. ИЛЬИЧЕВ, В. И. ПОЛЯКОВ, Б. Н. ПОНОМАРЕВ, А. П. РУДАКОВ, В. Н. ТИТОВ, А. Н. ШЕЛЕПИН ўртоқлар президиумга чиққанларида, тўпланганлар уларни узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан кутиб оладилар.

ВЦСПС раиси В. В. Гришин кириш нутқи сўзлаб кенгашни очди.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев бошчилигидаги КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолари составидан иборат фахрий президиум сайлаш ҳақидаги таклифни кенгаш қатнашчилари қизғин қарсаклар билан кутиб олдилар.

КПСС Марказий Комитетининг секретари А. П. РУДАКОВ КПСС Марказий Комитетининг коммунистик меҳнат ҳаракати илғорлари Бутуниттифоқ кенгашига табрик текстини ўқиб берди. Залда яна гулдурос қарсаклар бошланиб кетди.

ВЦСПС раиси В. В. ГРИШИН «Коммунизм қурилиши — миллионларча меҳнаткашларнинг жонли ижоди, фидокорона меҳнатидир» деган темада доклад қилди.

ИТАЛИЯДАГИ «ЖОРНО» ГАЗЕТАСИНИНГ ДИРЕКТОРИ И. ПЬЕТРНИНГ САВОЛЛАРИГА

Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ ЖАВОБЛАРИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. ХРУШЧЕВ Италиядаги «Жорно» газетасининг директори И. Пьетрни 20 апрелда қабул қилиб, суҳбатлашганлиги матбуотда хабар қилинган эди.

Н. С. Хрушчевнинг «Жорно» газетасида босилган жавоблари қуйида эълон қилинади:

Савол. Уруш даҳшати олдида ҳақиқатан ваҳимага тушаётган жаҳон бундан бир неча ой муқаддам Куба масаласидаги бурилишдан кейин Кеннеди ва Хрушчевнинг йўлларини зўр умид билан кузатиб борди, бу йўллар ғарб дунёсига нисбатан ҳам, коммунистик дунёга нисбатан ҳам тинчликни ҳимоя қилиш ва тинч-тотув яшаш мақсадларига эришиш учун энг муносиб бўлиб кўринган эди. Шу сабабли ҳар иккала раҳбарнинг ўз фаолиятларини амалга оширишда яқинда улар олдида туғилган муайян алоҳида қийинчиликларни ва муайян янги фактларни бўрттириб кўрсатган овозалар тўғрисида яқинда кўп фикрлар вужудга келди. Шунча умидлардан кейин айниқса сезиларли бўлиб қолган шу ташвиш тўғрисида Сиз қандай фикрдасиз ва Хрушчев ҳамда Кеннедининг коммунистик дунёдаги ва ғарб дунёсидаги қийинчиликлари проблемасига Сиз қандай реалистик назардан қарайсиз?

Жавоб. Кариб денгизи районидаги танглик тугатилганлиги ҳақиқатан инсониятда хатарли портлаш туғдирадиган «совуқ уруш»дан низоли халқаро проблемаларни музокаралар йўли билан бартараф қилишга халқаро муносабатларда бурилиш бўлади деган катта умидлар вужудга келтирди. Бу умидлар, афсуски, рўёбга чиқмаётир.

Сиз, ҳал этилмаган проблемаларни бартараф қилишдаги қийинчиликлар жамоатчиликни ташвишлантириб қўйди деяпсиз. Бу гапга қўшилмаслик мумкин эмас. Лекин гап, албатта, Сизнинг саволингизда айтилганидек, «раҳбарлар олдида туғилган қийинчиликлар» тўғрисидаги қандайдир овозаларга боғлиқ эмас, балки шу нарсага боғлиқки, АҚШда зўравонлик позициясига таянувчи эски сиёсатни давом эттираётган кучлар бор. Бу кучлар, айтиш мумкинки, бизнинг «қаршилик кўрсата олишимизни» синаб кўришга, Ғарбга маъқул бўладиган қарорларни бизга зўрлаб қабул қилдиришга интилиб, бизга тазйиқ ўтказишга уринмоқдалар. Тўппа-тўғри айтиш керакки, бундай йўл кескинликни юмшатишга ва халқаро вазиятни яхшилашга олиб келолмайди. Аммо, АҚШда суверен давлатга — Куба Республикасига қарши «қутурганлар» томонидан авж олдириб юборилган кампания Кариб денгизидаги босқинчилик ва қароқчиликка АҚШдаги муайян доиралар мадад бераётганлиги худди мана шу сиёсатнинг бир кўринишидир.

Ёки бошқа масалани — қуролсизланиш масаласини олиб кўрайлик. Гапнинг очиғини айтадиган бўлсак, АҚШ ва унинг НАТОдаги шериклари ёппасига ва батамом қуролсизланиш тўғрисида шартнома тузишга эмас, балки қуролланиш пойгасини янада кучайтиришга, НАТОнинг агрессив ядро кучларини вужудга келтиришга ўзларининг асосий кучларини сарфламоқдалар. Женевадаги 18 лар Комитети аслини олганда бир нуқтада туриб қолганлигини ҳамда ёппасига ва батамом қуролсизланиш программасини амалга оширишга олиб келадиган биронта қарорни шу вақтгача қабул қилмаганлигини шу нарса билангина изоҳлаш мумкин. Ҳатто ядро қуроли синовларини тақиқлаш сингари масалада ҳам АҚШ ва Англия ҳукуматлари музокараларнинг натижалари ижобий бўлишига халақит бермоқ учун ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Маълумки, Совет Иттифоқи ядро қуроли синовларини тақиқлаш тўғрисидаги битимни имзолашга ўзининг тайёр эканлигини, аммо бундай битимнинг бажарилиши портлашларни аниқлайдиган миллий воситалар билан контроль қилиниши лозимлигини ўз вақтида айтган эди. Биз контролнинг бундай воситалари тўла кифоя қилади деб ҳисоблаймиз, олимлар ҳам буни тасдиқламоқдалар.

Иккинчи томон бизга жойларда ўтказиладиган инспекцияларнинг энг кам миқдори тўғрисида бамаслаҳат бир фикрга келинмаса гўё Америка сенатини бу битимни ратификация қилишга кўндириш мумкин эмас, шу сабабли битимни имзолай олмаймиз деб айтди. Масалани ҳал этишни тезлаштирмоқ учун биз АҚШ нинг позициясига томон қадам қўйиб, йилига 2-3 инспекция ўтказишга розилик беришга қарор қилдик. Биз қолган келишмовчиликларни йўқотиш мақсадидагина, битимга келиш ниятида шундай қилдик.

Аммо, 2-3 инспекция ўтказилишига розилик берганимиз ҳамона Қўшма Штатлар йилига 8-10 инспекция ўтказишни яна талаб қила бошлади, ваҳоланки, шунга қадар АҚШнинг масъул вакиллари совет вакиллари билан бўлган суҳбатларда, йилига 2-4 инспекция ўтказилишига рози бўлур эдик деб айтган эдилар. Мана кўрдингизми, биз АҚШ нинг позициясига томон қадам қўйишимиз биланоқ АҚШнинг ўзи бизга қилган таклифларидан аслини олганда бош тортди. Энди Женевада Американинг вакиллари 7 та инспекция бўлсин, деб айтмоқдалар ва бу билан улар биз катта ён бердик, деб кўрсатмоқдалар. Аммо бу нарса аслини олганда Қўшма Штатларнинг эски таклифи-ку ва ҳатто орқага қўйилган қадам-ку, қандай қилиб буни ён бериш деб айтиш мумкин? Гап АҚШ сенати битимга келиш йўлида енгилмас тўсиқ бўлиб турганлигида эмас, албатта, балки гап шундаки, Американинг муайян доиралари Совет Иттифоқи территориясида инспекциялар ниқоби остида разведка марказларини ташкил қилмоқчилар. Халқаро контроль манфаатларини эмас, балки, жосуслик мақсадларини кўзлаётган доираларнинг бундай таклифларини қондириш йўлидан боролмаймиз, албатта.

Шу сабабли ҳозир бизда бундай савол туғилиши, яъни Қўшма Штатлар ўзининг эски позициясига қайтгани каби биз ҳам ўзимизнинг эски позициямизга қайтсак бўлмасмикин ва йилига 2-3 инспекция ўтказиш тўғрисида берган розилигимизни қайтариб олсак бўлмасмикин, деган масала туғилиши мумкин, чунки ҳар қандай ядро синовларини аниқламоқ учун миллий воситалар кифоя қилишига биз жуда аминмиз.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг барча ядро қуроли синовлари 1963 йил 1 январдан бошлаб тўхтатилсин деган қарорига қарамай, АҚШ ҳукумати бу синовларни давом эттираётганлиги АҚШ ва Англиянинг позицияси учун характерли факт эмасми, ахир. Бу синовларни АҚШнинг НАТОдаги иттифоқчиси — Франция ҳам давом эттирмоқда.

Сиз айтаётган «Кеннеди йўли» агар мана шунинг ўзидан иборат бўлса, у ҳолда тўппа-тўғри шуни айтиш керакки, бундай йўл халқаро вазиятни юмшата олмайди, балки кескинлаштиради, холос. Бу хулосани Германия сулҳ шартномасини тузиш масаласида вужудга келган аҳвол ҳам тасдиқлаб турибди. Чунки бу масалада ҳам АҚШ ва Англия ҳақиқатда бу масаланинг ҳал этилишига тўсқинлик қилмоқдалар, Европада халқаро кескинлик ўчоғини сақлаб қолиш учун бутун чораларни кўрмоқдалар.

Халқаро проблемаларни ҳал қилиш йўлида турган қийинчиликлар мана шулардан иборат.

Сиз шу қийинчиликларни йўқотишнинг реал перспективаларини сўраяпсиз. Бундай перспективалар бор. Бу эса — асосий масалаларни музокаралар йўли билан бартараф қилишдир. Мавжуд кескинликни йўқотиш шу масалаларнинг ҳал қилинишига боғлиқ. Биз ҳаммамиз Ер юзида яшаб турибмиз, Ер юзида иккита социал-иқтисодий система мавжуд, агар биз тинчликни сақлаб қолишни истар эканмиз, низоли масалаларни бартараф қилишдан иборат мураккаб, лекин зарур ишдан ўзимизни сира четга тортиб туролмаймиз.

Бироқ, музокаралар — икки томонга тегишли процессдир. Ҳозирги вақтда Ер юзида вужудга келган кучлар нисбати шу музокараларга негиз бўлади. Ғарбдаги музокарадошларимиз ҳам Германия сулҳ шартномаси проблемаларига, қуролсизланишга ва ҳал этилмаган бошқа масалаларга қилаётган ўзларининг муносабатларида буни тўла-тўкис эътироф қилишлари лозим. Германия сулҳ шартномасини тузмай ва шу шартнома асосида Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштирмай туриб, Европа марказидаги кескинликни йўқотиб бўлмайди. Европада осойишталик бўлмаса, жаҳонда ҳам осойишталик бўлмайди. Аксинча, Европада тинчликни мустаҳкамлаш, шу жумладан НАТО ва Варшава Шартномаси мамлакатлари ўртасида ҳужум қилмаслик шартномаси тузиш ялпи тинчликни таъминлайдиган бошқа туб масалалар устида ва аввало қуролсизланиш проблемаси устида битимга келишга хизмат қилган бўлур эди. Ана шунда инсониятнинг мустаҳкам тинчликка бўлган умидлари қуруқ умидлар бўлиб қолмас эди.

Урушнинг шу қадар қирғин воситалари вужудга келтирилган бизнинг ҳозирги замонда уруш билан тинчлик орасида ўрталик ҳолат йўқ, балки масала шундай бир тахлитда турибди: ё бамаслаҳат бир қарорга келиш ва халқаро муносабатларнинг ривожланишида тинчликни чинакам мустаҳкамлашга олиб келадиган йўлни қидириш керак, ёки халқаро кескинлик тобора кўпроқ кескинлашаверади, бу эса оқибат натижада жаҳон термоядро урушига олиб келади.

Халқларнинг келажаги мана шу икки йўлдан бирининг танлаб олинишига боғлиқ. Бизнинг ташқи сиёсатимиз тинчлик сиёсатидир, шу сабабли биз, совет кишилари инсониятни термоядро уруши даҳшатларидан халос қилишдан иборат улуғ мақсадга эришмоқ учун меҳнатимиз ва ғайратимизни аямаймиз.

Савол. Ҳозир шундай хулосага келиш қонуний бўлаётгандек кўринмоқдаки, агар жаҳон тирик қолишни истаса ўз сиёсатини атом даврининг талабларига, яъни тинчлик зарурлигига мослаши лозим. Ҳар иккала блок ўртасида тўла ишонч вазиятини вужудга келтирмай туриб, бунга эришиш мумкинми? Халқаро сиёсатни атом давридан олдинги эски формула асосида: «давлат манфаатлари», партияларнинг манфаатлари ҳамма нарсадан юқори туради, ватан манфаатлари ҳамма нарсадан юқори туради деган эски формула асосида, мақсадга эришмоқ учун ҳар қандай восита ишлатиш ва абсолют интизом бўлиши лозим деган иккиюзлама ахлоқий фикр асосида ўтказа бериш билан ишонч вазиятини вужудга келтириш мумкинми? Сиз, СССРнинг Коммунистик партияси ва унинг қардош партиялари атом даврининг мана шу янги йўлида катта қадамлар қўйдилар, ёки қўймоқчилар деб ҳисоблайсизми?

Жавоб. Ҳа, бу ҳақиқатан қонуний хулоса: бизнинг замонамизда. Сизнинг таъбирингиз билан айтганда «атом асрида» ҳамма давлатларнинг ташқи сиёсати тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш манфаатларига ҳар қачонгидан кўра ҳам кўпроқ асосланиши лозим.

Совет ҳукумати бундай сиёсатни муваффақият билан амалга оширмоқ учун халқаро ишонч вазияти бўлиши зарурлигини неча марталаб айтибгина қолмай, шу билан бирга амалий чоралар ҳам кўрди ва кўрмоқда. Совет Иттифоқи қилган конкрет таклифлар ҳаммага маълум, бу таклифларни амалга ошириш кескинликни камайтиришга ва давлатлар ўртасида ишончни мустаҳкамлашга ёрдам берган бўлур эди.

Сиз мамлакатнинг давлат манфаатлари тўғрисида гапирдингиз, ҳеч шубҳасиз шу манфаатларни тўғри тушуниш тинчлик сиёсатини ўтказиш зарур деган хулосага муқаррар олиб келиши лозим. Бундай сиёсатдан Совет Иттифоқи ҳам манфаатдор, Италия ҳам манфаатдор, бундан жаҳондаги ҳамма мамлакатларнинг халқлари ҳам манфаатдор.

Ҳар бир Коммунистик партия каби Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ҳам халқ манфаатларига батамом ва тўла равишда амал қилмоқда. Шунинг учун ҳам коммунистик партиялар ҳозирги вақтда тинчлик учун олиб борилаётган улуғ курашнинг олдинги сафида турибдилар. Коммунистик ва ишчи партияларнинг вакиллари 1960 йилнинг ноябрида Москвада ўтказилган кенгашларида айтдиларки, коммунистлар ўзларининг тарихий миссияларини фақат жаҳон миқёсида эксплуатация ва қашшоқликни йўқотишдан ҳамда ҳар қандай уруш бўлиш имкониятини инсоният жамиятининг ҳаётидан абадий чиқариб ташлашдан иборат деб билиш билан бирга ҳозирги даврнинг ўзида ҳам инсониятни янги жаҳон уруши даҳшатларидан халос қилишдан иборат деб биладилар. Ҳамма мамлакатларнинг коммунистик партиялари бу улуғ тарихий миссияни амалга оширишга ўзларининг бутун куч ва ғайратларини сарфламоқдалар. Коммунистлар ҳақиқатан ҳам шу йўлдан оғишмай бормоқдалар.

Маълумки, КПСС ва Совет ҳукуматининг ташаббуси билан ёппасига ва батамом қуролсизланиш мустаҳкам тинчликни таъминлашнинг радикал йўлидир деган масала қўйилди. Совет Иттифоқи Германия масаласини бартараф қилиш учун зўр бериб курашмоқда, халқаро кескинликни камайтиришга ва урушнинг олдини олишга қаратилган бошқа бир қанча катта таклифларнинг ташаббусчиси бўлди.

Ўзингиз кўриб турибсизки, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва барча қардош партиялар мустаҳкам тинчликни таъминламоқ учун қўлларидан келган ҳамма чораларни кўрмоқдалар. Агар Сизнинг терминологиянгиз билан айтсак, улар «атом даврининг янги йўлида катта қадамлар» қўйдилар ва қўймоқдалар.

Бироқ, капиталистик мамлакатларнинг, Қўшма Штатларнинг ва АҚШнинг НАТОдаги иттифоқчиларининг ҳукуматлари шундай қилдилар деб айтиб бўлмайди. Улар «мақсадга эришмоқ учун ҳамма воситалар яхши» деган принцип билан ҳаракат қилишни давом эттирмоқдалар ва том маъноси билан «иккиюзлама ахлоқ» принципи асосида иш олиб бормоқдалар. Масалан, халқаро хавфсизлик тўғрисида сўзда жон куйдирган бўлиб кўринадилар-у, аммо «поларислар» жойлаштирилган сув ости атом кемаларини ўз иттифоқчиларининг портларига (НАТОдаги «абсолют интизом» га риоя қилиб бўлса керак) юбориб, шу мамлакатларни ва жаҳонни қирғин хавфига дучор қилмоқдалар. Ёхуд, зенит тўплари учун мўлжалланган ва эскириб қолган «Бомарк» ракета снарядларини Канадага зўрлаб қабул қилдириб, АҚШ мудофаа министри Макнамара сурбетлик билан айтганидек, бу снарядларни Канада территориясида жойлаштириш рус ракеталарининг ўтини АҚШдан чалғитади деб айтмоқдалар, — ўз территориямизга гарчи озроқ бўлса ҳам камроқ ракета тушсин деб ўзларига қўшни ва иттифоқчи бўлган давлатни ракета-ядро зарбасига атайин тутиб бермоқдалар.

Шундай гаплардан мантиқан чиқадиган хулоса шуки, «Поларис» ядро ракеталари ўрнатилган сув ости атом кемаларини, жумладан, Ўрта Денгиз районида жойлаштиришнинг ўзи ҳам айни бир мақсадни — жавоб тариқасида бериладиган ракета-ядро зарбаларининг бир қисмини ўзларидан чалғитиб, ўз иттифоқчилари устига тушириш мақсадини кўзда тутмоқда.

Мана шундай жон куйдириб, «иттифоқчиларга ғамхўрлик» қилишяпти. Империалистларнинг «ахлоқи» мана шундай!

Сизнинг таъбирингиз билан айтганда, «атом давригача бўлган бундай эски формулалардан» воз кечиш пайти келди. Нақадар тез воз кечилса, шу қадар яхши бўлади.

Савол. 1920 йилда Ленин инглиз ёзувчиси Уэллс билан суҳбатда бундай деган эди: «Инсониятнинг ҳамма концепциялари бизнинг планетамиз билан боғланган. Бу концепциялар, техника потенциали ҳатто ривожлана берса ҳам, Ер доирасидан ҳеч қачон нарига чиқмайди деган презумпцияга асосланган. Агар биз планеталараро алоқалар ўрнатишга муваффақ бўлсак, у ҳолда барча фалсафий, социал ва ахлоқий концепцияларимизни қайта кўриб чиқиш лозим бўлиб қолади. Бу ҳолда ўша вақтга бориб, чексиз бўлиб қолган техника потенциали зўрликнинг тараққиёт воситаси ва методи бўлишига хотима беради». Ленининг бу сўзлари қандай маънога эга? Сиз фалсафий, социал ва ахлоқий концепцияларни қайта кўриб чиқиш пайти келди деб ҳисоблайсизми? Бу қайта кўриб чиқишни қай даражада, шунингдек қандай асосда амалга ошириш керак бўлур эди?

Жавоб. Аввало шуни айтмоқчиманки, В. И. Ленин Сиз келтирган шу сўзларни Уэллсга ҳақиқатан айтганлигини тасдиқловчи ҳеч қандай маълумот йўқ.

Бизнинг, Ленин шогирдларининг «фалсафий, социал ва ахлоқий концепцияларимизни қайта кўриб чиқиш билан» шуғулланишимиз учун ҳеч қандай асос йўқ ва В. И. Лениннинг ҳамма асарларидан келиб чиқаётган фикр ҳам мана шу. Зотан Ленин идеяларини амалга оширишнинг ўзи совет халқининг иқтисодий, социал ва маданий ривожланишда жуда катта натижаларни қўлга киритишига имкон берди, совет халқининг космосга биринчи бўлиб штурм қилишини таъминлади. Совет Иттифоқи Ернинг биринчи сунъий йўлдошини вужудга келтириб, одам бошқарадиган биринчи космик кемани юлдузлар трассасига юбориб, бу билан ҳозирги замоннинг жуда катта моддий кучи бўлиб қолган ленинча таълимотнинг қудратини яна бир марта тасдиқлади. Хўш, нима учун биз бу таълимотни қайта кўриб чиқишимиз керак экан? Аксинча, совет халқи инсониятга қаноъ бераётган марксизм-ленинизмнинг улуғ ҳаётий кучини ўзининг ишлари билан ҳар кун барқарор қилиб турибди. Инсонга космос йўлини очиб бераётган жамият капиталистик эксплуатацияни, социал адолатсизликни, қулликни абадий тугатган ғолиб социализм жамияти эканлиги билан фахрланамиз.

Шу сабабли башарти фалсафий, социал ва ахлоқий концепцияларни ўзгартириш тўғрисида гапириладиган бўлса, капиталистик тузум ва буржуа идеологиясининг мухлислари ўзларининг шу концепцияларини ўзгартиришлари учун пайт келди. Улар капитализмнинг бундан буён яшаши бутунлай асоссиз ва маъносиз эканлигини эътироф қилишлари, империалистик урушлардан воз кечиш зарурлигини, Ер юзида мустамлака қулликнинг қолдиқларини дарҳол тугатиш зарурлигини эътироф қилишлари лозим.

Саволингизнинг иккинчи қисмига жавоб бериб шуни айтмоқчиманки, низоли халқаро масалаларни ҳал қилиш воситаси сифатида давлатлар ўртасида уруш қилишдан воз кечиш мутлақо зарурлигини фан ва техниканинг тараққиёти таъкидламоқда. Сабаб? Бунинг сабаби шуки, ҳозирги вақтда фан ва техника тараққиёти мисли кўрилмаган даражада қирғин кучига эга қуролни инсониятнинг қўлига бериб қўйди. Маълумки, масалан, битта катта водород бомбанинг портлаш кучи бундан олдинги урушларнинг ҳаммасида, шу жумладан биринчи ва иккинчи жаҳон урушларида ишлатилган барча ўқ-дориларнинг портлаш кучидан ортиқдир. Бинобарин, агар биз тинчликни сақлаб қолишни истар эканмиз, давлатлар ўртасидаги ўзаро муносабатларда бўлган низоли масалаларни ҳал қилишни қуролланиш пойгаси йўлидан эмас, балки қуролсизланиш йўлидан қидириш, зўравонлик позициясидан эмас, балки тинч-тотув яшашга асосланиш йўлидан қидириш керак.

Савол. Москва билан Пекин ўртасидаги мунозаранинг асосий моддалари нималардан иборат? Гап тактика масалаларига турлича баҳо бериш устида бораётирми ёки идеология масалаларидаги ва атом даврига сиёсатни мослаш зарурлиги очиқ кўриниб турган пайтда ўтказиладиган турли позициялар тўғрисида бораётирми?

Жавоб. Сиз айтаётган «Москва билан Пекин ўртасидаги мунозара» ҳозир халқаро коммунистик ҳаракат сафларида муҳим масалалар муҳокама қилинаётганлигига тааллуқлидир.

Коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг 1957 ва 1960 йиллардаги кенгашларида қабул қилинган маълум ҳужжатларда жаҳондаги ҳозирги аҳволга умумий баҳолар берилган ва ҳозирги замонда бутун коммунистик ҳаракат олдида турган вазифалар кўрсатиб ўтилган. Бу ҳужжатлар коммунистик ва ишчи партиялар фаолиятининг асосидир. У ёки бу партия шундай вазиятда иш олиб бормоқдаки, бу вазиятдаги тафовут, иқтисодий ва сиёсий аҳволнинг ривожланиши, жаҳонда бўлаётган ўзгаришлар компартиялар олдига янги проблемаларни қўймоқда, айрим партиялар бу проблемаларга доир ўз нуқтаи назарларини айтмоқдалар, шундай бўлиши жуда табиийдир.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Хитой Коммунистик партияси ўртасидаги ўзаро муносабатлар масаласига келганда бу масала уларнинг бир-бирларига юборган хатларида етарли даражада тўла ёритилди, бу хатлар эса совет матбуотида ҳам, Хитой матбуотида ҳам, шунингдек бошқа мамлакатлардаги қардош партияларнинг матбуотида ҳам эълон қилинди. Эълон қилинган шу ҳужжатлардан кўриниб турибдики, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан Хитой Коммунистик партияси ўртасидаги ўзаро муносабатлар коммунистик партияларнинг ички ишидир. Халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг бирлиги коммунистлар учун ҳамма нарсадан ҳам азиздир. Коммунистлар марксизм-ленинизмнинг улуғ байроғи остида бу бирликни бундан буён ҳам мустаҳкамлашни ўзларининг бурчлари деб биладилар.

(Охири иккинчи бетда).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

СОВЕТ ИТТИФОҚИ ҚАҲРАМОНИ, СОВЕТ ИТТИФОҚИ МАРШАЛИ С. М. БУДЁННИЙНИ ИККИНЧИ «ОЛТИН ЮЛДУЗ» МЕДАЛИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

СССР Қуролли Кучларини вужудга келтириш ва Совет давлатини Ватанимиз душманларидан ҳимоя қилиш ишидаги ғоят катта хизматлари учун ҳамда туғилган кунига саксон йил тўлиши муносабати билан Совет Иттифоқи Маршали Семен Михайлович **Будённий иккинчи «Олтин юлдуз» медали** билан мукофотлансин, мукофотланганнинг бронза бюсти тегишли ёзув билан ясалсин ва қаҳрамоннинг ватанида ўрнатилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси **Л. БРЕЖНЕВ.**

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари **М. ГЕОРГАДЗЕ.**

Москва, Кремль.
1963 йил 24 апрель.

САНОАТ ВА ҚУРИЛИШ БЎЙИЧА КЕНГАШ ТУГАДИ

МОСКВА, 24 апрель. (ТАСС мухбири). Саноат ва қурилиш бўйича уч кун давом этган Бутун Россия кенгаши бугун тугади.

Кремлдаги Съездлар саройида бўлиб ўтган якунловчи мажлисда КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев катта ва ёрқин нутқ сўзлади.

Н. С. Хрушчевнинг нутқи зўр эътибор билан тингланди ва қизғин қарсаклар билан бир неча марта бўлиниб турди.

Кенгаш қатнашчилари КПСС Марказий Комитетига, СССР Министрлар Советига, ўртоқ Н. С. Хрушчевга баланд руҳ билан табрикнома қабул қилдилар.

Н. С. ХРУШЧЕВ АҚШ ВА БУЮК БРИТАНИЯ ЭЛЧИЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев АҚШ элчиси Ф. Колер билан Буюк Британия элчиси сэр Х. Тревельяннн уларнинг илтимосига биноан 24 апрелда Кремлда қабул қилди.

Н. С. Хрушчев билан элчилар ўртасида ядро қуроли синовларини тақиқлашга доир масалалар устида суҳбат бўлиб ўтди, суҳбатда СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико қатнашди.

„1962 ЙИЛДА СССР ТАРАҚҚИЁТИНИНГ РАҚАМЛАРИ"

Статистика адабиёти нашриёти (Госстатиздат) СССР Марказий Статистика бошқармаси томонидан тайёрланган қисқача статистика тўплами — «1962 йилда СССР тараққиётининг рақамлари» тўпламини босиб чиқарди. Тўплам Совет Иттифоқи ва иттифоқчи республикалар халқ хўжалигининг ривожланиши тўғрисида 1913—1962 йиллардаги статистика маълумотларини ўз ичига олган. Тўпламда, жумладан, ижтимоий ялпи маҳсулотнинг ва миллий даромаднинг ўсиши тўғрисида, саноат ва қишлоқ хўжалиги энг муҳим маҳсулотларининг ишлаб чиқарилиши тўғрисида, капитал қурилишнинг ривожланиши ҳақида, аҳоли моддий фаровонлигининг ва маданий савиясининг юксалиши ҳақида маълумотлар келтирилган.

ТОШКЕНТ ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИДА

МУСОБАҚА АВЖ ОЛДИРИЛАДИ

Тошкент қишлоқ область партия комитети қишлоқ ишлаб чиқариш партия комитетларининг колхоз совхоз ишлаб чиқариш бошқармалари ўртасида 1963 йил учун олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш юзасидан мусобақани кучайтириш тўғрисидаги таклифини маъқуллади.

Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармаси билан, Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармаси Юқоричирчиқ ишлаб чиқариш бошқармаси билан, Бўка бошқармаси Бекобод бошқармаси билан мусобақалашади.

Калинин бошқармасининг сабзавот етиштириш хўжаликлари Юқори Чирчиқ ва Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармаларининг сабзавотчи хўжаликлари билан мусобақа қиладилар.

Шунингдек Калинин ишлаб чиқариш бошқармасидаги пахтакор колхозларнинг Ўрта Чирчиқ ва Янгийўл бошқармаларидаги илғор колхозлар билан олинган социалистик мажбуриятларни муваффақиятли бажариш юзасидан мусобақалашиш тўғрисидаги таклифлари ҳам қабул қилинди. Жумладан Калинин бошқармасидаги «Қизил Ўзбекистон» колхози Ўрта Чирчиқ бошқармасидаги «Полярная звезда» колхози билан, «Маданият» колхози Янгийўл бошқармасидаги «Ленинизм» колхози билан, Киров номли колхоз Ўрта Чирчиқ бошқармасидаги Охунбобоев номли колхоз билан, «Правда» колхози Янгийўл бошқармасидаги Свердлов номли колхоз билан, «Ленинград» колхози Янгийўл бошқармасидаги «XIX партсъезд» колхози билан мусобақа боғладилар.

Колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармалари ва бошқарма партия комитетлари зиммасига социалистик мусобақанинг боришини ўзаро текшириб туриш тавсия этилди.

ТУТ БАРГИДАН ТЕЖАБ ФОЙДАЛАНАЙЛИК

Одатда пилла қурти боқиш ғўза қатор ораларига биринчи ишлов бериш билан бир вақтга тўғри келиб қолади. Кўплаб колхозчиларнинг пилла қурти боқишга жалб қилиниши ва айниқса тут барги тайёрлаш билан банд бўлишлари туфайли ғўза парвариши ишлари бир мунча чўзилиб кетади, бу ҳол пахтадан мўл ҳосил етиштиришга салбий таъсир қилади. Бундан ташқари, тут барглари тайёрлаш ва қирқиш ишларининг ташкилий равишда ўтказилмаслиги туфайли баргдан фойдаланишда исрофгарчиликка, сифатининг бузилишига йўл қўйилади.

Бўка ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ленин йўли» колхози правлениеси ва партия ташкилоти ана шу камчиликларни тугатишга қаратилган тадбирларни белгилаб чиқди.

Жумладан, тут барги тайёрлаш ва қирқишни марказлаштирилган ҳолда ўтказишга қарор қилинди. Бунинг учун етарли колхозчилар ажратилди. Уларнинг ихтиёрига 5 автомашина ва 3 та трактор прицепи бириктириб қўйилган, ана шу транспорт воситаларида барглар қуртхоналарга етказиб берилади.

Тошкент қишлоқ область партия комитети «Ленин йўли» колхози правлениеси ва партия ташкилотининг бу қимматли ташаббусини маъқуллади.

Колхоз ва совхозларда ишни ана шу усулда ташкил этиб, барг қирқишни марказлаштириш кўплаб ишчи кучларини иқтисод қилиш ва баргдан тежаб-тергаб фойдаланиш имкониятини беради.

Область партия комитети область ипакчилик бошқармаси, ишлаб чиқариш бошқармалари, ишлаб чиқариш бошқармалари партия комитетлари, колхозларнинг правлениелари ва совхозларнинг дирекциялари ҳамда бошланғич партия ташкилотлари зиммасига «Ленин йўли» колхозининг ташаббусини қўллаб-қувватлаш ва кенг ёйишни топширди.

ЭКИШ ЖАБҲАСИДА

ОБЛАСТЬ БОШҚАРМАЛАРИДА ЧИГИТ ЭКИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 25 АПРЕЛГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Бошқармалар	Бир кунлик ўсиш	Ҳаммаси бўлиб	Шу жумладан: Квадрат-уялаб экиш	Шу жумладан: Аниқ миқдорда уруғ ташлайдиган сеялка билан экиш
Юқори Чирчиқ	0,8	102,4	64,4	—
Калинин	9,6	100,3	69,1	7,2
Ўрта Чирчиқ	0,2	101,1	73,3	51,8
Оққўрғон	—	97,6	91,1	86,3
Янгийўл	0,01	96,1	101,2	49,8
Бўка	1,1	85,3	81,3	56,2
Бекобод	0,7	66,0	45,7	5,9

ИТАЛИЯДАГИ «ЖОРНО» ГАЗЕТАСИНИНГ ДИРЕКТОРИ И. ПЬЕТРНИНГ САВОЛЛАРИГА

Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ ЖАВОБЛАРИ

(Боши биринчи бетда)

Бироқ, Сиз ўз саволингизни шундай бир тарзда бердингизки, бундан коммунистларнинг халқаро бирлиги мустаҳкамланаётганлиги империалистик доираларни ҳаммадан кўпроқ ташвишга солаётганлиги кўриниб турибди, империалистик доиралар халқаро коммунистик ҳаракатдан бирор рахна топиб, шу рахнага пона уриш пайтини кутиб ётибдилар.

Бир йўла шуни айтишим керакки, улар бунга муваффақ бўлолмайдилар. Биз неча марталаб айтганмиз ва яна айтамизки, агар империалистлар социалистик мамлакатларнинг тинчлиги ва хавфсизлигига ҳамла қилишга журъат этсалар, бу ҳамлага Совет Иттифоқи, Хитой Халқ Республикаси ва янги турмуш қураётган барча халқларнинг бирлашган қудрати тегишли жавоб беради.

Биз, коммунистлар ўзимизнинг ички ишларимизни муҳокама қилишдан бош тортмаймиз. Бундай муҳокама қилиш натижасида халқаро ишчи ва коммунистик ҳаракатнинг, бизнинг асримизда тарихий ривожланишнинг боришини белгилаб берувчи қудратли кучга айланган социализм лагерининг бирлиги ҳамиша мустаҳкамланиб келди ва бундан буён ҳам шундай бўлади.

Савол. Урушдан кейинги даврда Сталиннинг сиёсати Ғарбдаги сўл партиялар орасида ажралишларга, тангликларга ва чекинишларга сабаб бўлди дейишади. Сиз бу проблемаларга ва шу оқибатларга қандай баҳо берасиз? Сиз Москва билан Пекин ўртасида бўлаётган ҳозирги мунозара учинчи дунёдаги ва Ғарб дунёсидаги коммунистик партиялар ичида айниқса жиддий оқибатларга олиб келади деб ҳисобламайсизми?

Жавоб. Сиз мени бошқа коммунистик ва ишчи партияларнинг ички ишлари тўғрисида гапиртирмоқчи бўляпсиз шекилли. Лекин ўзингиз биласизки, бу ишлар уларнинг ички ишидир.

Шу нарса ҳеч кимга сир эмаски, Сталиннинг фаолиятида биз икки жиҳат борлигини кўрамиз ва биз шу жиҳатлардан бирини яъни «Сталин шахсига сиғиниш» деб ном олган жиҳатини кескин танқид қилмоқдамиз. Социалистик тузум табиатига бутунлай ёт бўлган бу ҳодисанинг оқибатларини биз СССРда тугатиб бўлдик. Маълумки, Сталин шахсига сиғиниш тўғрисидаги масала партияларнинг съездларида, уларнинг ҳужжатларида муҳокама қилинди ва лозим даражада ёритилди. Мен ҳозир бу масалаларга қайтишнинг хожати йўқ деб ҳисоблайман.

Сиз берган саволнинг иккинчи қисмига келганда шуни айтиш мумкинки, собиқ мустамлака ва эски капиталистик мамлакатлардаги қардош партияларнинг ҳамкорлиги сусайиб бораётгани йўқ, балки кучайиб бормоқда ва улар социалистик мамлакатларнинг партиялари билан бирга ҳамма халқларга Тинчлик, Меҳнат, Озодлик, Тенглик, Қардошлик ва Бахт-саодат учун курашда прогрессив инсониятнинг қудратли авангарди бўлиб турибдилар. Кимки буни кўрмаётган ва тушунмаётган бўлса, у замоннинг боришидан жуда орқада қолмоқда, хомхаёл кетидан қувиб, беҳуда куч сарфламоқда.

Савол. Коммунистик дунё мамлакатларининг қишлоқ хўжалигида узоқ давом қилган кризисни Сиз қандай изоҳлайсиз? Бу кризис нуқул техникавий проблема эмасми? Қишлоқ хўжалик ҳаёти кутилмаган ҳодисаларга жуда кўп учрайди ҳамда марказлашган демократиянинг сиёсий иқлимидан шикастланмаслиги учун ташаббускорлик руҳининг ва масъулият ҳиссининг бўлишига жуда муҳтож деб даъво қилаётганларнинг фикри тўғрисида Сиз нима дейсиз?

Жавоб. Тушунолмадим, қишлоқ хўжалигидаги қандай кризис тўғрисида гапиряпсиз? Агар Совет Иттифоқининг қишлоқ хўжалиги тўғрисида гап бораётган бўлса, у ҳолда Сиз ҳақиқий аҳвол билан етарли таниш эмасга ўхшайсиз.

Баъзи рақамларни айтиб бераман. Ўтган йил иқлим шароити ноқулай келганига қарамай, 9 миллиард пуд дон олинди. Бу эса бизнинг мамлакатимизда шу дамгача олинган энг катта ҳосилдир. Шуни айтиш керакки, ҳосил йилдан-йилга ўсмоқда. Масалан, 1959 йилда 7,7 миллиард пуд дон олинган эди. 1961 йилда эса 8,4 миллиард пуд дон олинди. Чорва моллари сони ҳам кўпайиб бормоқда. 1962 йилда мамлакатдаги қорамоллар сони 86,9 миллион бошга етди, бу эса 1961 йилга нисбатан 106 процентни ташкил қилади. Шунингдек, чўчқалар сони ҳам кўпайди ва 1962 йилда 69,9 миллион бошга етди.

Совет Иттифоқида 1962 йилда 9,4 миллион тонна, яъни 1961 йилдагига қараганда 8 процент кўп гўшт етиштирилди; 64,0 миллион тонна, ёки 1961 йилдагидан 2 процент кўп сут етиштирилди.

Бундан бир йил муқаддам биз қишлоқ хўжалигини бошқаришни қайта қуриб олдик. Аммо, қишлоқ хўжалиги қандайдир кризисга учрагани учун шундай қилганимиз йўқ. Гап шундаки, ҳозирги вақтда ишлаб чиқариш миқёси кенгайиб кетди, қишлоқ хўжалиги олдига қўйилаётган талаблар тубдан ўзгарди. Қишлоқ хўжалигига раҳбарликнинг яхши формасини топдик деб ўйлайман. Бу қайта қуриш эса ишлаб чиқаришни тағин ҳам яхшироқ ташкил этишимизга ҳамда колхозлар ва совхозларнинг бой имкониятларидан яхшироқ фойдаланишимизга ёрдам беради. Чет эллардаги рақибларимиз ўз мамлакатларидаги хусусий хўжаликларни бизнинг коллектив қишлоқ хўжалигимизга қарама-қарши қилиб қўйишга уринмоқдалар. Лекин бу кишилар шуни унутиб қўймоқдаларки, бир вақтлар Россияда хусусий хўжаликлар ҳам, хусусий ташаббускорлик ҳам бўлган эди. Бутун-бутун қишлоқларнинг аҳолиси бир бурда нон қидириб, ёт ўлкаларга кўчиб кетишга мажбур бўлганлигини, ўша вақтдаги Россияда ҳосил унмай қолиши сингари ҳодисалар тез-тез бўлиб турганлигини, бунинг натижасида бутун-бутун губерняларда очарчилик рўй берганлигини ҳозир ҳам бизда баъзи кишилар унутганлари йўқ.

Лекин буларнинг ҳаммаси ўтмишда бўлган, эндиликда бундай ҳол асло рўй бермайди. Бизнинг олға боришимиздан ҳаммадан кўра кўпроқ қўрқаётган рақибларимиз, сизлар қишлоқ хўжалигида қийинчиликни енга олмайсиз деб даъво қилган эдилар. Лекин, турмуш башорат қилмоқчи бўлган бундай кишиларни шарманда-ю, шармисор қилди. Совет қишлоқ хўжалиги ўз маҳсулотини йилдан-йилга кўпайтирмоқда ва тез фурсатда у шаҳарлардаги ҳамда фабрика, завод посёлкаларидаги аҳолининг ўсиб бораётган эҳтиёжларини мўл-кўл қондирадиган бўлиб қолади. Чунки, бизнинг мамлакатимизда саноат шахдам қадамлар билан ривожланмоқда, шаҳар халқи ўсиб бормоқда. Ҳозир шаҳар аҳолиси 115,1 миллион кишига, қишлоқ аҳолиси эса 108 миллион кишига етди. Урушдан олдин шаҳар аҳолиси 60,4 миллион ва қишлоқ аҳолиси 130,3 миллион киши эди.

Агар хусусий ташаббускорлик ҳамма кулфатлардан қутқаради деб ҳисобланадиган бўлса, нима сабабдан бу хусусий ташаббускорлик капиталистик мамлакатларда натижа бермаётир, чунки капиталистик мамлакатларда қишлоқ хўжалиги ўқтин-ўқтин жуда қаттиқ кризисга учрамоқда, кам ер деҳқонлар тобора кўпроқ камбағаллашмоқда ва қишлоқларни ташлаб кетишга мажбур бўлмоқда. Мисол учун Италияни олиб кўрайлик. Италия матбуотининг ўзи, ҳар кун қишлоқ хўжалигидан хонавайрон бўлган 600 дан кўпроқ деҳқон кетиб қолмоқда, қишлоқда қолган деҳқонларнинг турмуши ҳам тузук эмас, деб ёзмоқда. Италия матбуотининг ўзи шу деҳқонлар қарзга ботиб қолганлигини хабар қилаётир-ку. 1962 йилда итальян деҳқонларининг банкларга ва бошқа кредит берувчи ташкилотларга бўлган қарзи 700 миллиард лирага етди.

Биз қишлоқ хўжалигига пул сарфлаётган эканмиз, ёки баъзи бир хил маҳсулотларнинг харид нархини ошираётган эканмиз, бунинг натижасида ишлаб чиқариш янада ўсишини, халқимиз кўпроқ гўшт, сут, тухум олишини биламиз.

Америка қишлоқ хўжалиги ҳозирча жаҳонда энг ривожланган қишлоқ хўжалигидан бири ҳисобланади. Хўш, Америка қишлоқ хўжалигида аҳвол қандай? Маълумки, Америкада ўтказилган рўйхатларнинг маълумотларига қараганда, 1935—1954 йиллар ўртасидаги даврда АҚШда 2030 минг ферма камайиб кетди. 1954 йилдан 1959 йилгача бўлган кейинги беш йил ичида эса яна 1078 минг ферма камайди ёки 23 проценти камайиб кетди. Ўн минглаб камбағал фермерлар хонавайрон бўлмоқда, уларнинг фермалари ким ошди қилиб сотилмоқда, фермерлар эса шаҳарга кўчиб кетишга мажбур бўлиб, бусиз ҳам жуда кўпайиб кетган ишсизлар сафини тўлдирмоқдалар.

Кўриб турибсизки, агар қишлоқ хўжалигидаги кризис тўғрисида гапириладиган бўлса, бундай кризис бизда асло йўқ. Бизнинг қишлоқ хўжалигимиз юксалиб бормоқда ва совет кишиларига тобора кўпроқ миқдорда маҳсулот бермоқда.

Бизнинг қишлоқ хўжалигимизнинг ўзига хос проблемалари ва маълум қийинчиликлари бор, албатта. Лекин булар ўсиш ва олға ривожланиш проблемаларидир. Тез ўсиб бораётган, кун сайин кучга тўлаётган бир ўспиринни тасаввур қилинг. Бу ўспирин ўзининг ота ва онасига кам ташвиш туғдиради дейсизми? Гоҳ унинг шими тор келиб қолади, гоҳ пиджагининг чоклари сўкилиб кетади, гоҳ яна бирор ҳодиса рўй беради. Лекин бу нарса шу ўспирин соғлом эмаслигини кўрсатмайди-ку, аксинча, бу нарса унинг жуссаси ўсиб, бақувват йигит бўлиб қолаётганлигини ва шунинг учун ҳам у кўпроқ озиқ-овқат маҳсулоти талаб қилаётганлигини кўрсатади.

Савол. Ларзалар туғдирадиган номаълум ҳолатларга йўл қўймаслик учун Европанинг мавқеи, чегараси ва мувозанати ҳозирги ҳолатида қолдирилиши лозим дейишади. Сиз Польша Варшава пактидан чиқиб, бетарафлик позициясига ўтса, Италия эса у ҳам НАТО доирасидан чиқиб, бетарафлик позициясига ўтса, бу ҳол тинчлик мақсадлари учун мансуб иш бўлур эди деб ҳисобламайсизми?

Жавоб. Саволингизнинг биринчи қисми унчалик равшан таърифланмаган. Агар мен Сизни тўғри тушунган бўлсам, бунда гап Европадаги мавжуд чегараларни ўзгартириш «ларзалар туғдирувчи номаълум холатларга» олиб келади деган масала устида бораётир. Агар агрессор Европа харитасини ўзгартиришга уринадиган бўлса, бунинг оқибати нима бўлишини фаҳмлаб олиш қийин эмас, албатта. Европадаги мавжуд чегараларни қайта кўриш планларини кимлар тузаётганлиги ҳам маълум. Булар — Ғарбий Германиядаги милитаристик доиралардир, улар реваншизмни ўзлари учун давлат сиёсати қилиб олдилар.

Шу сабабли Ғарбий Германияда ўзига уя қуриб олган реванш кучларини жиловлаб қўйиш Европадаги вазиятни соғломлаштирмоқ учун кечиктирилмай кўриладиган энг муҳим чора бўлиши лозим. Бу мақсадга эса иккинчи жаҳон урушининг Европадаги қолдиқларини тугатмасдан, Германия сулҳ шартномаси тузмасдан, шу асосда Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштирмасдан эришиб бўлмайди.

Маълумки, Ғарб мамлакатлари 1949 йилда НАТО ҳарбий агрессив гуруҳини туздилар. Совет Иттифоқи ва Европадаги бошқа социалистик давлатлар Ғарб давлатларининг агрессив тадбирларига жавобан 1955 йилда ўзларининг Варшава Шартномаси мудофаа ташкилотини туздилар. Бироқ, Ғарб давлатларидан бизнинг бир фарқимиз шуки, биз жаҳонни ҳарбий блокларга бўлишга ҳеч қачон тарафдор бўлган эмасмиз ва ҳозир ҳам тарафдор эмасмиз. Варшава Шартномасининг қатнашчиси бўлган давлатлар агар НАТО давлатлари ўз блокларини тарқатиб юборсалар, биз ҳам Варшава Шартномаси ташкилотини тарқатиб юборишга тайёрмиз деб кўп марталаб айтдилар.

Бироқ, ҳамма нарса шуни кўрсатиб турибдики, НАТО раҳбарлари бундай қилишга тайёр эмаслар. Шу сабабли Совет ҳукумати Варшава шартномасидаги ўз иттифоқчилари билан келишиб олиб, бир қанча таклифлар киритди. Бу таклифларнинг амалга оширилиши Европадаги хатарли кескинликни ҳозирнинг ўзидаёқ анча камайтирган бўлур эди. Шу таклифларнинг бири НАТО давлатлари билан Варшава Шартномаси давлатлари ўртасида ҳужум қилишмаслик пактини тузиш тўғрисидаги таклифдир.

Ҳужум қилишмаслик пактининг ўзигина урушнинг олдини олади деган фикрдан биз узоқмиз, лекин мамлакатларнинг ўз зиммаларига олган халқаро мажбуриятлари тийиб турувчи кучга эга эканлигига ишонамиз ва шундай пакт тузиш муайян ижобий роль ўйнар эди, деб ҳисоблаймиз.

Мен бу ўринда бошқа давлатлар номидан, хусусан Италия, ёки Польша номидан гапирмоқчи эмасман, албатта. Бироқ, у ёки бу давлатнинг пактларда иштирок қилиши ёки қилмаслиги масаласини қараб чиқаётган вақтда НАТОнинг агрессив моҳияти билан Варшава пактининг мудофаа моҳияти ўртасидаги катта фарқни кўрмаслик мумкин эмас.

Кенг жамоатчилик тўғрисида гапирмасак ҳам, аммо НАТО мамлакатларидаги нуфузли буржуа арбобларининг бир қанчаси Европанинг бир-бирига душман гуруҳларга бўлиниб қолганлиги тинчлик иши учун ҳалокатли оқибатлар келтиради деб, Шимолий Атлантик блоки ташкилотига аъзо бўлган баъзи ҳукуматлар сиёсатида хатарли тенденциялар бор деб, ҳозир тобора қаттиқроқ гапира бошладилар. Бу кайфиятлар жуда диққатга сазовордир. Агар Ғарб давлатлари блокбозликка хотима беришга астойдил интилиб, умумевропа миқёсида амалий ҳамкорликни йўлга қўйишга интиладиган бўлсалар, Совет Иттифоқи ҳам ўзини куттириб қўймайди. Бу ишда Ғарбий Европанинг йирик давлатларидан бири бўлган Италия анча катта роль ўйнаши мумкин, бошқа мамлакатлар каби Италия ҳам Европада тинчлик негизларининг мустаҳкамланишидан манфаатдор бўлиши лозим. Италия агрессив кучлар томонида бўлмаганида итальян халқи Италиянинг миллий манфаатлари ҳамиша бундан кўп манфаат кўрганлигини унутмаслик керак-ку.

Савол. Иоанн XXIII нинг ва Вселенский соборнинг тинчлик ишига қўшган ҳиссаси тўғрисида Сиз қандай фикрдасиз?

Жавоб. Сиз мароқли савол бердингиз. Тинчликни сақлаш проблемаси одамларнинг миллати, сиёсий маслаклари, диний эътиқодларидан қатъий назар уларнинг ҳаммасига тааллуқлидир. Тинчликни сақлаб қолишга ва мустаҳкамлашга қаратилган ҳар қандай фаолият, барча низоли халқаро проблемаларни музокаралар олиб бориш йўли билан тинчлик манфаатларини кўзлаб, ҳал қилишга қаратилган самимий даъватлар ким томонидан қилинмасин, бундай фаолият ва даъватлар қўллаб-қувватланиши лозим. Бу жиҳатдан қараганда папа Иоанн XXIII нинг тутган позициясини ҳам эътибордан четда қолдира олмаймиз. Папа Иоанн XXIII ўзининг баъзи ўтмишдошларидан фарқ қилиб, ҳозирги замоннинг бир қанча актуал масалалари соҳасида ва, биринчи навбатда тинчлик ва қуролсизланиш масаласида реалистик позицияда турганлигини ҳозир кўп кишилар қайд қилмоқдалар. Папа Иоанн XXIII нинг тинчлик фойдасига қаратилган гапларини табриклаймиз.

Папа Иоанн XXIII ўзининг яқинда эълон қилган (энцикликасида (мактубида) қуролланиш пойгасини тўхтатиш, ядро қуролини тақиқлаш, бу қурол синовларини тўхтатиш кераклигини, самарали халқаро контроль остида қуролсизланиш кераклигини, давлатлар тинч-тотув яшаши, давлат ва халқлар ўртасида тенг ҳуқуқли муносабатлар бўлиши, уруш васвасасини тугатиш кераклигини айтди.

Бу гаплар урушнинг бутун таҳликасини реал тушунишга асосланганлигини кўрмаслик мумкин эмас. Католик черкови бошлиғининг сўзлари, ҳар ҳолда ташқи жиҳатдан бўлса-да, мутлақо бажарилиши лозим бўлган қонун деб ҳисобланадиган Ғарбда бу даъватлар ҳам худди ана шундай тарзда қабул қилиниши лозим эди. Аммо, қуролланиш пойгаси позициясида турган баъзи ғарб сиёсатчилари Папанинг тинчлик тўғрисидаги сўзларини маъқулламаётирлар.

Ғарбда баъзи кимсалар Папанинг тинчликни сақлашга ва қуролсизланишга қилган даъватларини ҳатто табриклашдан қайтмайдилар, албатта, лекин бу сўзларни табриклайдилар-у, ракета-ядро қуроли ўрнатилган сув ости кемаларининг Ватикан деворларига яқин бўлган Ўрта денгизда изғиб юришини олқишлай берадилар.

Биз, коммунистлар диний эътиқодларнинг ҳеч бирини тан олмаймиз. Шу билан бирга биз тинчликни сақлаш манфаатлари йўлида бутун куч ва ғайратни бирлаштириш зарур деб, шунга асосланиб иш қиламиз.

Мен шу нарсага ғоят аминманки, инсоният тақдири учун шу қадар масъулиятли бўлган вақтда битта ялпи ва қимматбаҳо неъмат борки, у ҳам бўлса — тинчликдир, ҳар қандай фалсафий ва диний маслаклардаги холис ният кишилар тинчликни ҳимоя қилишлари мумкин ва лозим.

Мен руҳоний эмасман, лекин Инжилга кўра Исо пайғамбар урушни эмас, балки тинчликни тарғиб қилган, деган гап менинг эсимда қолган. Бу нарса, ҳар ҳолда ўзини диндор деб ҳисоблаётган кишиларни одамларни қириш учун атом бомбалар, ракеталар, самолётлар, замбараклар ва бошқа қуроллар яратишга эмас, балки тинчликни ва халқлар хавфсизлигини таъминлашга мажбур қилади.

Холис ният кишилар ялпи ва мустаҳкам тинчлик учун, ёппасига қуролсизланиш учун курашда ўзларининг куч ва ғайратларини бирлаштириш мақсадига халақит берадиган ҳамма бидъатларни улоқтириб ташлай олишлари лозим.

Савол. Ғарбдаги коммунистик партиялар кўпдан бери тушкунлик ҳолатида турибди деган фикрга Сиз қўшиласизми? Тинч-тотув яшаш вазиятида ва ҳокимиятни энди зўрлик билан қўлга олишни мустасно қилувчи перспективани назарда тутганда, шу партияларнинг вазифалари нималардан иборат бўлиши лозим?

Жавоб. Коммунистларнинг рақиблари ўзлари истаган нарсани воқеликда мавжуд деб кўрсатишни истайдилар, воқелик шундан иборатки, Ғарб мамлакатларидаги яъни капиталистик мамлакатлардаги коммунистик ҳаракат тўхтовсиз ўсиб, мустаҳкамланиб ва ривожланиб бормоқда. Халқаро коммунистик ҳаракат замонамизнинг энг нуфузли сиёсий кучи, ижтимоий тараққиётнинг муҳим фактори бўлиб қолди. Иккинчи жаҳон урушига қадар 43 мамлакатда коммунистик партиялар бор эди ва уларнинг сафида ҳаммаси бўлиб 4200 минг коммунист бирлашган эди. Эндиликда компартияларнинг сони 90 тага яқинлашиб қолди, коммунистларнинг умумий сони эса 42 миллион кишидан ошиб кетди. Маълумки, капиталистик дунё анча торайди. Шунга қарамай, капитал мамлакатларида компартияларнинг сони ҳам, коммунистларнинг сони ҳам бир неча баравар кўпайди. Яъни партия аъзоларининг сони 785 минг кишидан 5 миллиондан кўпроқ кишига кўпайди. Эндиликда минглаб эмас, балки кўп миллионлаб меҳнаткашлар шу партиялар кўрсатган йўлдан бормоқда.

Урушдан олдин бир неча ўн минг аъзоси бўлган Италия Коммунистик партияси йигирма йил чуқур подпольеда иш олиб борди. Эндиликда у мамлакатдаги энг катта, энг оммавий партиядир. Унинг ишчилар синфи ичидаги, деҳқонлар орасидаги ва итальян халқининг бошқа табақалари орасидаги позициялари мустаҳкамлиги жуда яхши маълум. Ҳар бир сайловда сайловчиларнинг компартия вакилларини ёқлаб бераётган овозларининг сони тўхтовсиз кўпаймоқда. Ажаб «тушкунлик» бўлибди-да!

Урушдан олдин Франция Коммунистик партияси учун тахминан бир ярим миллион сайловчи овоз берар эди, эндиликда эса 4,5 миллиондан кўпроқ граждан овоз бермоқда. Буюк Британия Коммунистик партиясида 1958 йилда 25 мингга яқин коммунист бор эди, ҳозир эса 35 мингга яқин коммунист бор. Бошқа мамлакатларда ҳам коммунистик партияларнинг сафлари ўсмоқда. Испания, Греция ва Португалия Коммунистик партиялари халқ оммаси кенг равишда қувватлаётган энг жанговар, ватанпарвар кучдир. Германия Федератив республикасидаги ҳозирги режим Гитлердан ўрнак олиб, Германия Компартиясини «тушкунликка» учраганлиги учун тақиқлаб қўйдими, ахир?

Ҳукмрон синфлар, реакция кучлари коммунистик партияларни янчалаб қўйишга, халқ оммасини бу партиялардан четлаштиришга зўр бериб уринмоқдалар. Шунинг учун ҳам капиталистик мамлакатларда коммунистларга қарши туҳмат ва бўҳтонлар кампанияси тўхтовсиз авж олдирилмоқда, коммунистлар қувғин қилинмоқда, уларга қарши полиция репрессиялари ўтказилмоқда. Бироқ, Коммунистик партиялар барча синовларга шараф билан бардош бермоқдалар, халқ оммаси ичида ўз позицияларини мустаҳкамламоқдалар. Фақат коммунистларгина меҳнаткашларнинг ҳаётий манфаатларини изчиллик билан ҳимоя қилувчи забардаст кишилар эканлигига, тинчлик, демократия ва социализм иши учун фақат коммунистларгина фидокорона курашаётганлигига астойдил ишонч ҳосил қилаётган меҳнат аҳллари, социал тараққиёт тарафдорлари сони тобора кўпаймоқда.

Саволнинг бу қисми ҳақида айтиладиган гап мана шу.

Ғарб мамлакатларидаги коммунистик партияларнинг роли ва функцияларига келганда улар бу масалани марксизм-ленинизм принципларига ва ўз мамлакатларидаги миллий шароитни, традицияларни ва ишчилар ҳаракатининг тажрибасини қандай тушунишларига амал қилиб, мустақил равишда ҳал қиладилар.

Маълумки, Сиз айтаётган тинч-тотув яшаш вазиятини вужудга келтирмоқ учун кескин ва изчил кураш олиб боришни коммунистик партиялар ўзларининг асосий вазифаларидан бири қилиб ўз олдиларига қўймоқдалар. Бундай вазият, афсуски, ҳали тўла равишда вужудга келтирилгани йўқ. Ҳамма халқларнинг муштарак куч ва ғайрати билан ҳақиқатан ҳам кескинликни юмшатиш ва тинчлик вазияти вужудга келтириш мумкин. Агар ҳар бир сиёсий партия омманинг истак ва орзуларини акс эттиришни, ҳаётий манфаатларини ҳимоя қилишни ҳақиқатан истаса, бу курашда ўзига ўрин топади.

Тарихнинг ривожланиши ишчилар синфининг барча меҳнаткашлар билан иттифоқ бўлиб, ҳокимиятни қўлга олиши масаласини аллақачон кун тартибига қўйган. Биз, марксистлар бу процессни капитализмдан социализмга ўтиш процесси деб атаймиз. Бу ўтиш қай тарзда рўёбга чиқарилиши — тинчлик йўли билан ёки нотинч йўл билан рўёбга чиқарилиши — у ёки бу мамлакатдаги конкрет шароитга боғлиқдир. Коммунистлар ҳеч қачон зўрлик тарафдори бўлган эмаслар, улар ишчилар синфининг социалистик революцияни тинч йўл билан амалга оширишига интиладилар. Бироқ, тарихий тажриба шуни тасдиқлаб турибдики, ҳукмрон синфлар ҳокимиятни ўз ихтиёрлари билан бермайдилар, бу нарса барча мамлакатлар коммунистларининг 1960 йилда бир овоздан қабул қилган Баёнотида ҳам кўрсатиб ўтилган. Бинобарин синфий курашнинг шиддати ва формалари қай даражада бўлиши пролетариатга боғлиқ бўлишдан кўра, реакцион синфларнинг халқнинг катта кўпчилиги иродасига қаршилик кўрсатиш кучига, социализм учун курашнинг у ёки бу босқичида шу доираларнинг зўрликни қўлланишига боғлиқ бўлади.

Савол. Россияда санъатга доир яқинда бўлиб ўтган мунозаралар ва Сталин тўғрисида айтилган баъзи бир янги расмий мулоҳазалар муносабати билан Ғарб дунёсида десталинизация деб аталган ишлар соҳасида ҳақиқий ва чинакам орқага қайтиш бор, деган гаплар бўлди. Шу қадар ҳаяжонли равишда осонгина шарҳланиши мумкин бўлган мана шу яқинда рўй бериб ўтган фактларга Сиз қандай қарайсиз ва бу фактларни қандай изоҳлайсиз?

Жавоб. Сиз масалани шу тахлитда қўяётганлигингизнинг ўзидан ҳам Сиз Ғарбда буржуа пропагандаси бизнинг турмушимизни атайин бузиб кўрсатаётганлиги таассуроти остида турганлигингиз кўриниб турибди. Дангал гаплашиб қўя қолайлик: буржуа идеологиясига қарши курашда партиямизнинг ўтказаётган принципиал ва муросасиз позицияси Сизни ҳаяжонга солиб қўйибди. Турли социал тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши идеология соҳасида тинч-тотув яшаш деган маънони билдирмайди. Буни Ғарбдагилар тушунишни истамаётирлар — ёки ўзларини тушунишни истамаётган қилиб кўрсатмоқдалар. Инсоният жамияти ҳаётидан урушлар абадий чиқариб ташлансин деб, давлатларнинг социал иқтисодий тузумидан қатъи назар улар савдо-сотиқни ривожлантирсинлар, халқлар бир-бирларини яхшироқ таниб олишлари учун давлатлар фан ва маданият самараларини бир-бирлари билан баҳам кўрсинлар деб, ҳамиша айтиб келдик ва ҳали ҳам айтмоқдамиз.

Лекин шу билан бирга биз, коммунистлар идеологияларнинг тинч-тотув яшаши керак деган фикрга ҳеч қачон қўшилган эмасмиз ва ҳеч қачон қўшилмаймиз. Бу масалада ён босиш бўлиши мумкин эмас. Ғоявий кураш баррикадаларида жангни тўхтатсак, бу нарса буржуазиянинг ўзининг маънавий қашшоқлигини, тушкунлигини ва бузғунлигини бизнинг янги дунёмизга олиб киришига имконият берган бўлур эди, шунинг учун ҳам буржуазия бу ғоявий курашни тўхтатишимизни орзу қилади. Санъат ва адабиёт идеология соҳасига киради. Шу сабабли буржуазия тушкунлик ва маънавий маразнинг формализм, абстракционизм, декадентлик ва бошқа оқимлар сингари қуролдан ўзининг курашида фойдаланмоқда. Мана энди биз, партиямиз санъат ва адабиётдаги мана шу бузилишларга қарши курашади ва кураша беради, деб айтаётганимизда Ғарбдагилар қандайдир «орқага қайтиш» бор, «ижод эркинлиги» сиқиб қўйилмоқда, деб ва шу каби шов-шувларни қўзғаб, шовқин кўтармоқдалар. Агар капитализмнинг ғоявий селекционерлари уруғни тайёрлаб берган бегона идеология ўтларини бизнинг жамиятимизда ўстирилишига индамай қараб турганимизда эди Ғарбдаги буржуа доиралари жуда хурсанд бўлур эдилар. Йўқ, биз даламизнинг топ-тоза бўлишини истаймиз ва даламиз топтоза бўлади. Бир-бири билан келишмайдиган икки идеологиянинг —социалистик идеология билан буржуа идеологиясининг ҳозир жаҳонда бўлаётган ўткир курашида (бу курашни Сиз ҳам инкор қилмайсиз) биз ҳужум қилиб келдик ва ҳужум қила берамиз, коммунистик идеяларни барқарор қилаберамиз.

Партиямиз совет адабиёти ва санъатидаги ёш кучларга ишонади, кекса бўғинга мансуб ёзувчиларга ва рассомларга ишонади. Турмуш ҳақиқатини акс эттираётган ва марксизм-ленинизмнинг революцион идеялари билан суғорилган социалистик маданиятимиз яратган нарсаларни Ғарбда ҳам миллионлаб кишиларнинг қайта-қайта чапак чалиб, кутиб олишларига шак-шубҳа қилмайман. Ёзувчиларимиз ва рассомларимизнинг уруш йилларидан кейин ижод йўлига кирган ёш авлодининг бир қанча намояндалари янглишиб қолганликлари маълум бўлганидан кейин биз уларни бир жойга тўплаб, дилкашлик билан гаплашдик. Адабиёт ва санъатнинг мана шу арбобларига ёрдамлашмоқ ва уларнинг ўз талантларини тўла равишда халққа хизмат қилдиришларига имконият бермоқ учун шундай қилинди. Партия санъатнинг хилма-хил бўлиши, темаларга, услубларга, жанрларга, ҳар бир санъаткорнинг ўзига хос ижодий йўлларига бой бўлиши тўғрисида ғамхўрлик қилиб, совет санъаткорларининг чинакам ижодий изланишларини қувватламоқда. Биз — абстракционизмга қаршимиз ва натурализмга қаршимиз, нурсиз, примитив, чучмал асарларга қаршимиз.

Ғарбдаги буржуа доиралари ҳозир ҳаяжонга тушиб, шовқин-сурон қилаётган эканлар, улар аслида бўлмаган «руслар тўртинчи бўғинининг кризиси» тўғрисида гапира бошлаган эканлар, бу нарса Ғарбдаги шу доиралар ё совет воқелигини тушунмаётганликларини, ёки сув лойқатиб балиқ овлаймиз деган ўзларининг умидлари пуч бўлиб чиққанлигига қаноат ҳосил қилганликларини кўрсатувчи яна бир далилдир. Бинобарин мен Сизнинг ўрнингизда бўлганимда эди, «ҳаяжонли шарҳлар» қилиш билан шуғулланмасдан, балки адабиётимиз ва санъатимиз билан кенгроқ танишишга ҳаракат қилган бўлур эдим.

Савол. СССРда санъат тўғрисида яқинда бўлиб ўтган мунозара муносабати билан Ғарбдаги ва учинчи дунёдаги сўл интеллигенция руҳининг ҳолати тўғрисида Сиз қандай фикрдасиз?

Жавоб. Сиз учинчи дунё деб ном бераётган нарса унчалик равшан эмас, лекин шуни айта оламанки, Ғарбда ҳам, қайси қитъаларда жойлашганлигидан қатъи назар бошқа ҳамма мамлакатларда ҳам халқ билан боғланган илғор интеллигенциянинг руҳини юксак даражада қадрлаймиз. Бу интеллигенция аввало реакцияга қарши, озодлик, демократия ва тинчлик йўлида виждонан ва мардонавор курашаётганлиги учун халқимизнинг чуқур ҳурматига сазовор бўлди. Фашизмга қарши кураш йилларида ишчилар ва деҳқонлар билан биргаликда Қаршилик ҳаракати сафларида туриб жанг қилган интеллигенция намояндаларининг қаҳрамонона шижоатларини ҳеч қачон унутмаймиз. Чет мамлакатлардаги илғор интеллигенция бераётган мададни биз ҳамиша ҳис қилиб келдик ва ҳозир ҳам ҳис қилмоқдамиз. Чет элларга қилган сафарларим вақтида мен фан ва маданиятнинг илғор арбоблари билан неча марталаб гаплашганман, ҳамда уларнинг мамлакатимиздаги коммунизм қурилишига, Совет Иттифоқининг халқаро кескинликни юмшатиш учун, тинчлик учун олиб бораётган курашига нақадар ҳурмат қилиб ва тушуниб қараётганлигига шахсан ишонч ҳосил қилганман. Дўстларимиз — чет эллардаги интеллигентлар «руҳининг ҳолати» тўғрисида гапириладиган бўлса, бу ҳолат бизни фақат хурсанд қилиши мумкин. Бу — уруш оловини ёқувчиларга муросасиз бўлган, жанговар, яхши руҳдир!

Ғарб мамлакатларида интеллигенция социалистик мамлакатлардаги аҳволдан бутунлай бошқача вазиятда яшашга ва ҳаракат қилишга мажбур эканлигини жуда яхши биламиз, албатта. Шароит бошқача, маданият традициялари бошқача, илм олиш имкониятлари бошқача, турмушнинг моддий жиҳати бошқачадир, агар биз буларни ҳисобга олмаганимизда эди марксист-ленинчи бўлолмас эдик. Табиийдирки, турмушимизнинг хусусиятлари, шу жумладан совет адабиёти ва санъатининг ишлари тўғрисида яқинда бўлиб ўтган партиявий суҳбатлар Ғарбдаги ҳамма интеллигентлар томонидан дарҳол тўғри тушунилиши маҳол эди. Зотан бу нарса тўғри тушунилади деб кутишнинг ўзи ҳам гўллик бўлур эди. Чунки Ғарбда пропаганданинг қудратли аппарати буржуазия қўлидадир. Буржуазия эса ўз манфаатларини кўзлайди ва мамлакатимиздаги ғоявий турмушни Ғарб мамлакатларидаги интеллигенциянинг тўғри тушуниб олишига ёрдамлашиш нияти буржуазияда асло йўқ. Ғарбдаги ҳукмрон синфлар ўз интеллигенциясини йўлдан оздиришга уринмоқда деб айтсам, бу билан мен Сизга сирни очиб қўймаган бўламан. Ҳатто ҳукмрон синфлар ўз интеллигенциясини социализм ва коммунизм идеяларига қарши қўзғотишга уринмоқда. Русларнинг «Қуённи ураверив уни гугурт ёқишга ҳам ўргатиш мумкин» деган мақоли бор. Буржуазия ҳам ўз интеллигенциясини хўжайинлар учун гугурт ёқишга ўргатмоқ учун унга кўп йиллардан бери уриб таълим бермоқда. Буржуазиянинг жуда катта тазйиқига қарамай, Ғарб интеллигенцияси орасида бу тазйиққа берилмаётган, аксинча, тараққиёт идеаллари учун мардларча курашаётган кишиларнинг сони тобора кўпаймоқдаки, бунга фақат хурсанд бўлиш керак.

Бу гаплардан, бундай кишилар орасида ҳам иккиланишлар, адашишлар, партиямизнинг адабиёт ва санъат соҳасидаги сиёсатини нотўғри тушуниш бўлиши мумкин эмас деган маъно келиб чиқмайди. Бунинг таажжубланадиган жойи йўқ. Сиз ўз саволларингиздан бирида масалан, таниқли инглиз ёзувчиси Герберт Уэллсни эслаб ўтдингиз. У ўз замонининг илғор кишиси эди. Шундай бўлса ҳам, ўзингизга маълумки, у Октябрь революциясини тушунмади, Ленинни «Кремлнинг хаёлпарасти» деб айтди, Россиянинг келажагини эса зулматда деб билди. Мен Уэллс тўғрисида ҳеч бир ёмон гап айтмоқчи эмасман. Лекин унинг каромати асоссиз бўлиб чиққанлигига энди бутун дунё қаноат ҳосил қилди-ку, ахир. Ленин байроғи эндиликда инсониятнинг учдан бир қисмидан кўпроғи яшаб турган мамлакатлар устида ҳилпираб турибди. Россия жаҳонда энг катта электростанциялар билангина нур сочиб турмасдан, шу билан бирга ўз фани, техникаси, маданиятининг муваффақиятлари билан ҳам нур сочиб турибди. Ваҳолонки, Герберт Уэллс Москвага келиб кетган вақтдан бери орада атиги қирқ йил вақт ўтди.

Адабиёт ва санъат масаласига доир яқинда бизда бўлиб ўтган мунозаранинг Ғарб мамлакатлари интеллигенциясига таъсири тўғрисида гапирган вақтингизда Сиз нималарни назарда тутганлигингизни тушуниб турибман, албатта. Ғарбдаги буржуа матбуоти «партиянинг қаттиқ йўли» ва шу каби нарсалар тўғрисидаги ўзининг қағиллашлари билан ҳамманинг қулоғини батанг қилиб юборди. Лекин ўртоқлар ўртасида дўстона гаплашув бўлганлигини Ғарб газеталаридан биронтаси ҳам ўз газетхонларига айтиб бергани йўқ. Биз Совет Иттифоқи Коммунистик партияси мамлакатимизда коммунизм қуриш тўғрисида чизиб берган тарихий план соҳасида санъаткорлар ва ёзувчиларнинг вазифалари тўғрисида батафсил гаплашиб олдик. Халқимиз коммунизм қуришда янги марраларга кўтарилаётган вақтда адабиёт ва санъат арбоблари орасида ҳам оёғи чалишиб орқада қоладиган кишилар бўлмаслигини истайди-ку, ахир. Шу сабабли партия санъатда ҳаққонийлик ва социалистик реализмни ҳимоя қилаётган, декадентчилик, формализм, абстракционизм элементларига қарши, улуғ халқ санъати учун курашаётган санъаткорлар ва ёзувчиларни қувватлаётганлигини тўппа-тўғри ва ошкора айтишни ўзининг бурчи ҳисоблади. Халқ билан, мамлакатимизда бўлаётган жуда катта тарихий процесслар билан мустаҳкам алоқада бўлиш, барча совет кишиларини тўлқинлантириб турган проблемалардан тушкунлик қаърига қочмасдан, балки, шу проблемалар билан боғланиб иш олиб бориш янги турмуш қуришдаги ижодкорликнинг тўғри ва кенг йўлидир.

Буржуа идеологларининг кўплари бизга, Сиз, коммунистлар санъатда «янгиликка қарши» чиқаётирсиз деб эътироз билдирганлари каби Сиз ҳам менга эътироз билдиришингиз мумкин, лекин бундай деб айтиш ҳақиқатни атайин бузиш бўлади-ку. Ваҳолонки коммунистлар адабиёт ва санъатни ривожлантиришда янгиликни қувватламоқдалар, чунки коммунистлар социалистик реализм тарафдоридирлар. Социалистик реализм эса халққа яқин санъатнинг бойлиги ва кўп қиррали бўлиши демакдир. Бошқа жойлардагига қараганда, Италияда бизнинг фильмларимизни, совет артистларининг гастролларини кўрган ва ёзувчиларимизнинг таржима қилинган асарларини ўқиган кишилар бизнинг адабиётимиз ва санъатимиз — музикамиз, театримиз, поэзиямиз ва прозамиз нақадар ранг-баранг эканлигини яхшироқ биладилар. Чинакам новаторлик мана шунинг ўзидир. Чет элларда шундай кишилар борки, улар воқеликдан қочишни, бемаъни ва самарасиз ажи-бужилар паноҳига ўтиб, воқеликдан яширинишга уринишни «новаторлик» деб ҳисоблайдилар. Эҳтимол мана шундай ажи-бужилар айрим кишиларни ширин хаёллар бағрига тортишга ва шу тариқа уларнинг адолатсиз эски жамиятга қарши курашдаги иродасини заифлантиришда буржуазия идеологиясига ёрдам ҳам бераётгандир. Лекин, нега бундай нарсалардан ўрнак олиш керак? деган савол туғилади. Ахир биз янги жамият яратаётирмиз-ку, биз—ер юзида яшаётган кишилармиз, биз воқеликдан қочишни истамаймиз, балки меҳнаткаш кишининг бугунга қараганда эртага яхшироқ, индинга эса ундан ҳам яхшироқ яшашига имкон берадиган воқелик яратишга интилмоқдамиз.

Идеялар жангида сулҳ бўлиши мумкин эмаслигини гапириб ўтдим. Бизнинг идеяларимиз — марксизм-ленинизм идеялари — янгидан-янги миллионлаб кишиларнинг онгига сингиб бормоқда. Бу идеялар илғор инсониятнинг ақл-заковатини ўзига мафтун қилиб қўйди. Ғарбда ҳам буни илғор интеллигенция тушуниб турибди, мен бунга аминман, башарти шу интеллигенциянинг намояндаларидан баъзи бир кимсалар бугун янглишаётган бўлса, эртага албатта тушуниб олади.

Савол. Белградга қилмоқчи бўлган сафарингизнинг перспективалари ва темалари қандай? Италияга қиладиган сафарингизнинг темалари ва асосий масалалари қандай бўлади? Сиз Ватиканга визит қиладиган бўлсангиз, бу визит нуқул расмий характерда бўладими, ёки Иоанн XXIII нинг тинчлик фойдасига қилаётган фаолияти билан боғланган визит бўлиши мумкинми?

Жавоб. Президент Титонинг бизга дўст Югославия Социалистик Федератив Республикасига меҳмон бўлиб бориш тўғрисидаги таклифини мен зўр мамнуният билан қабул қилдим.

Югославиянинг давлат арбоблари билан ҳар сафарги учрашувимиз бир-биримизни қизиқтираётган масалаларни муҳокама қилишга имконият бериб келди ҳамда мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги дўстона муносабатларни мустаҳкамлаб келди. Югославияга қиладиган сафаримга ҳам шу нуқтаи назардан қарамоқ керак.

Италиянинг раҳбар арбоблари билан алоқалар масаласига келганда шуни айтмоқчиманки, бундай алоқалар, ҳеч шубҳасиз, фойдалидир.

1960 йилда биз Италиянинг ўша вақтдаги президенти Жованни Гронки билан, 1961 йилнинг ёзида — Италия Министрлар Советининг раиси Аминторе Фанфани билан, ўша вақтда ташқи ишлар министри бўлган, ҳозир эса Италиянинг президенти бўлиб турган Антонио Сеньи билан учрашган эдик. Шу учрашувлар вақтида кенг доирадаги халқаро проблемалар ҳамда Совет-Италия муносабатлари масалалари муҳокама қилинган эди, бу эса давлатларимиз ўртасидаги муносабатларни ривожлантириш ва яхшилаш учун ижобий аҳамиятга эга бўлди.

Бизнинг фикримизча, бу учрашувлар ва алоқалар ўзининг ижобий натижаларини берди. Шу учрашувлар давомида жуда хилма-хил масалалар муҳокама қилинганлиги ҳар иккала мамлакатнинг умумий халқаро проблемаларга доир, шунингдек Совет-Италия муносабатларининг конкрет масалаларига доир позицияларини яхшироқ тушуниб олишга ёрдам берди.

Бундай алоқаларни давом эттириш керак деб ўйлайман.

Саволингизнинг Ватиканга тааллуқли қисмига келганда мен бундан олдинги жавобда ўз фикримни айтиб ўтдим.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ХАЛҚ КОНТРОЛИ АМАЛДА

ПАРТИЯ-ДАВЛАТ КОНТРОЛИ САҲИФАСИ

№ 3

ТЕКШИРИШ ИШОНЧНИ МУСТАҲКАМЛАЙДИ

КПСС Марказий Комитетининг ноябрь Пленуми КПСС XXII съезди директиваларига асосан, пролетариат доҳийси В. И. Лениннинг кўрсатмаларига амал қилган ҳолда мамлакатда контроль системасини тамомила қайта ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилди. Қарорда коммунистлар ва барча меҳнаткашлар оммасининг иштироки билан коммунистик қурилишнинг ҳамма соҳаларини қамраб олувчи ягона партия-давлат контроли тузиш лозимлиги кўрсатилди.

Бепоён Ватанимиз бўйлаб Пленум қарорлари оғишмай амалга оширилабошлади. Ана шу қарорга асосан Тошкент қишлоқ обкоми ва область ижроия комитетида партия-давлат контроли комитети тузилди. Ўтган қисқа вақт ичида контролнинг ленинча системаси ўз самарасини кўрсата бошлади. Партия-давлат контроли ва унинг жойлардаги тегишли органларига кўп сонли коммунистлар, комсомоллар, кенг меҳнаткашлар оммаси зўр хоҳиш билан кириб активлик билан иш бошлаб юбордилар. Ҳозир қишлоқларимизда 294 та партия-давлат контроли комитетига ёрдам берувчи группа, 807 пост ташкил этилган бўлиб, уларда партия, комсомол, касаба союз ташкилотларининг 5 мингдан ортиқ вакиллари қатнашмоқдалар. Жамоатчи контролёрлар партия-давлат контроли комитети Низомига мувофиқ равишда сайландилар. Областимиздаги ҳамма ишлаб чиқариш бошқармалари бўйича тузилган партия-давлат контроли комитетларига ишчан, синалган кадрлар танланди. Улар жойларда кенг жамоатчиликка таянган ҳолда совет қонунлари, партия уставининг ҳар қандай бузувчиларга, прогулчилар, бюрократлар, сансоларлар, текинхўрлар, порахўрлар, ўғрилар, чайқовчилар ва кўзбўямачиларга қарши шафқатсиз кураш очганлар.

Ўрта Чирчиқ колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича тузилган партия-давлат контроли комитети (раиси ўртоқ Х. Ғаффоров) диққатга сазовор ишлар қилди. Яқинда бу комитет баҳорги экиш кампанияси масалалари билан шуғулланиб айрим кишиларнинг бу муҳим ишга виждонан ёндошмаётганлигини аниқладилар. Масала бошқарма партия комитетида муҳокама қилингач, дала ишларига қўшимча равишда 4175 киши чиқди. Ҳозир Ўрта Чирчиқлик контролёрлар район савдо шохобчаларида чакана савдо точкаларини ёппасига текширмоқдалар. Текширувда областдан 3 киши, бошқармадан 50 киши иштирок этаётир.

Бўка ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича тузилган партия-давлат контроли комитети (раиси ўртоқ С. Мадалиев) аъзолари чорвачилик фермалари ишини текшириб бирқанча қонунга хилоф ишларни очиб ташладилар. Бошқармага қарашли Карл Маркс номли колхоз фермасида текширишдан олдин 25 соғин сигирдан 62—63 килограммдан сут соғиб олинган бўлса, айбдорлар жазоланиб, тегишли тартиб ўрнатилгач сигирлар сути икки баравар ошди. Текширувчилар «Кўкорол» совхози чорвачилик фермасига қарашли отарларда 67 бош қўй етишмаслигини аниқладилар. Кўрилган чора натижасида бу қўйлар пули уч кун ичида айбдор шахслардан ундириб олинди. Айбдорлар жазоланди.

Бироқ ҳамма жойда ҳам иш бирдек яхши ташкил қилинган эмас. Масалан, Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича тузилган партия-давлат контроли комитети кўмаклашиш группаларини тузишда айрим камчиликларга йўл қўймоқдалар. Ёрдамлашиш группалари аъзоларига кишиларни яхши текширмасдан олиш ҳоллари учраб турибди. Масалан, шу бошқармага қарашли «Ленинизм» колхозида ёрдамлашиш группаси аъзоларини колхознинг умумий йиғилишида сайлаганлар. Ҳолбуки контролёрликка тавсия этилган кишилар партия,

Ж. МАЛИКОВ

Тошкент қишлоқ область партия давлат контроли комитетининг раиси.

комсомол, касаба союз ташкилотларидан делегат қилиш йўли билан сайланиши лозим эди. Колхозда атиги 4 та пост ташкил қилинган. Бригада ва чорвачилик фермаларида алоҳида постлар тузилмаган. Колхоз партия ташкилоти бу ишга етарли аҳамият бермаган.

Область миқёсида ҳам бирмунча ишлар қилиняпти. Яқинда КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Колхоз-совхозларда кўклам экишига тайёргарликнинг боришини ялпи текшириш» тўғрисидаги қарорининг бажарилиши текширилди. Бу иш юзасидан текширув ўтказиш учун 241 комиссия тузилиб унга 2000 дан ортиқ киши жалб этилди. Комиссия 119 колхоз, 38 совхоз ва 12 та «Узсельхозтехника» район бўлимларини текширди. Комиссия топилган нуқсонларни оператив бартараф қилабошлади. Масаланинг аҳамиятига қараб бошланғич партия ташкилотида, ишлаб чиқариш бошқармаси партия комитетида муҳокама қилиниб амалий чоралар кўрилди. Партия-давлат контроли комитети камчиликларни аёвсиз танқид қилиб, ўз таъсирини ўтказган жойларда ишда бурилиш ясалмоқда. Масалан, Бўка ишлаб чиқариш бошқармаси меҳнаткашлари пландаги 5893 гектар ўрнига 6640 гектар ғалла, 1194 гектар ўрнига 1343 гектар кўк нўхат экди. «Узсельхозтехника» район бўлимларида ҳам ишлар жўнашиб кетди. Шунингдек, Калинин ишлаб чиқариш бошқармасида ўтказилган текшириш ҳам яхши натижалар берди. Ҳозир бошқарма 1186 гектар ўрнига 1581,5 гектарга эртаги картошка, 558 гектар ўрнига 613 гектарга ўртаги картошка экди.

Комитетнинг сўнгги йиғилишида Келес массивида қўзилатиш кампанияси ва қўйлардан жун қирқиш ишларини текшириш натижалари муҳокама қилинди. Текшириш натижасида айрим колхоз правлениеларининг хўжасизлиги оқибатида шу йилнинг биринчи квартали мобайнида Калинин ва Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаларига қарашли хўжаликларнинг 1785 бош қўйи нобуд бўлгани, ўлик туғилган ва ўлган қўзилар 5 процентни ташкил этганлиги аниқланди. Массивда боқилаётган қўй подалари ичида колхозга тегишли бўлмаган қўйларни кўплаб боқилаётганлиги, қўйлардан жун қирқиб олиш ёмон ташкил этилганлиги, ветеринария хизматининг ёмон уюштирилганлиги фактлари очиб ташланди.

Комитет мажлисида Келес массивида қўзилатиш кампанияси ва қўйлардан баҳорги жун қирқишнинг қониқарсиз аҳволда эканлиги қайд қилинди. Ишга масъулиятсизлик билан қараганлиги учун баъзи раҳбар кадрлар қаттиқ жазо олди.

Шу кунларда комитетнинг жойлардаги 300 дан ортиқ жамоатчи контролёрлари область савдо шоҳобчалари ишини текширмоқдалар. Бир группа мутахассислардан ташкил топган комиссия область колхоз-совхозларида баҳорги экиш кампаниясининг натижаларини, экиш сифатини ёппасига текширишаяпти.

Область партия-давлат контроли комитети олдида катта-катта вазифалар турибди. Қилинган ишлар вазифаларга нисбатан ҳали жуда оз. Биз партия-давлат қарорларининг бажарилиши устидан доимий суратда контроллик қилиб боришимиз керак. Комитет ва унинг жойлардаги органлари атрофига жипслашган жамоатчилар, социалистик қонунчиликни ҳар қандай бузишларга қарши аёвсиз кураш очиш билан бирга ана шу фактларнинг содир бўлмаслик чораларини кўрмоқдалар. Жамоатчи контролёрлар назаридан ҳеч нарса четда қолмайди. Асосий вазифа коммунистик қурилиш учун бошлаган курашимизга тўсқинлик қилувчи ҳар қандай кишига қарши кескин кураш очишдан иборат.

Қувончлиси шуки, партия давлат контроли комитетлари асосан жамоатчиликка таянган ҳолда иш кўраётирлар. Партия давлат контроли комитетининг жойлардаги органларига кўплаб кишилар ёрдам бермоқдалар.

Жамоатчи контролёрлар ҳаётимизнинг барча соҳаларида туғилаётган ҳамма янги, илғор, прогрессив нарсаларни қўллаб-қувватлашлари, рағбатлантиришлари ва ривожлантиришлари, очиб ташланган камчиликларни тугатишга эришишлари, текширишлар натижасида ишларнинг аҳволини яхшилайдиган, партия ва ҳукумат директиваларининг сўзсиз бажарилишини таъминлайдиган таъсирчан чоралар кўришлари керак.

ГРУППА ҲАРАКАТДА

Чирчиқ электрохимия комбинатидаги партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг аъзолари самарали ишламоқдалар. Ўртоқ Муравьев раис бўлган бу кўмаклашув группаси аъзолари ўзларининг тез-тез йиғилишларини ўтказиб турадилар. Навбатдаги ишларни планлаштирадилар. Шикоятлар кўриб чиқилади.

Яқинда группа аъзолари аммиак селитрасининг жойларга жўнатилишини текширдилар. Натижада бу соҳада жуда кўп камчиликлар борлиги маълум бўлди. Айрим ишчиларнинг айби билан накладнойлар ёзилмаган. Қопланган селитралар белгиланган оғирликда бўлмаган. Бу эса харидорларнинг ҳақли норозилигига сабаб бўлган. Кўмаклашув группаси вагонларга ортилаётган маҳсулотларни системали назорат қилиб, кўрсатилган камчиликларни тугатишда комбинат маъмуриятига яқиндан ёрдам бериб турибди. Группа цехларда тайёрланаётган маҳсулотларнинг сифатини текширишда ҳам самарали ишлар қилмоқда.

Шикоят тасдиқланди

Гулистон ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича партия-давлат контроли комитетига «Узсельхозтехника»нинг Гулистон ва Комсомол бўлимларида техника ремонтига ортиқча ҳақ олинаётганлиги ҳақида бир қанча шикоятлар тушди. Шикоятлар текширишда тўла тасдиқланди. Ҳақиқатан ҳам «Узсельхозтехника»нинг бошқармадаги бўлимларида колхозлар юборган қишлоқ хўжалик техникаси ўз вақтида ремонт қилинмаган. Ремонтларнинг сифатига аҳамият берилмаган. «Коммуна», «Коммунизм» колхозларидан юборилган тракторларнинг капитал ремонти учун 4520 сўм ўрнига 5818 сўм ушлаб қолинган.

Бошқарма бўйича партия-давлат контроли комитети «Узсельхозтехника» бўлимларининг ишидаги бундай камчиликларни дарҳол тугатиш, техника ремонти сифатини яхшилашга қаратилган қарор қабул қилди.

«Автотрактородеталь» заводи партия-давлат контроли комитетига кўмаклашув группаси аъзолари назаридан ҳеч нарса четда қолмайди. Улар гоҳ маҳсулот сифатини назорат қилишса, гоҳо ишчиларга кўрсатилаётган маданий хизматни текширишади. Сиз кўриб турган суратда кўмаклашув группасининг аъзоларидан (чапдан) Г. И. Кокурин, Т. Ф. Кисилева ва М. Раҳимов ўртоқлар цехда станокнинг қандай созланганини кўздан кечиришмоқда.

В. Сироткин ва И. Глауберзон фотоси.

ЧОРВА НОБУД БЎЛМАСИН

Қишлоқ область партия-давлат контроли комитети Калинин ва Янгийўл бошқармаларида қўзилатиш кампаниясининг бориши ва баҳорги жун қирқишга тайёргарликни текширишдан ўтказиб, бу соҳада жиддий камчиликлар борлигини аниқлади.

Жумладан, ёш молларнинг кўплаб нобуд бўлишига йўл қўйилаяпти. Ҳар икки бошқарманинг колхозлари бўйича шу йилнинг биринчи кварталида нобуд бўлган қўзиларнинг сони 1300 бошга етади, бу умуман олинган қўзининг 5 процентини ташкил этади. Калинин бошқармасидаги Куйбишев номли колхоз (раиси Муталов, ферма мудири Айтимбетов ўртоқлар)да 285 совлиқдан атиги 171 бош қўзи олинган.

Чорва туёғини ҳисобга олиб бориш жуда ёмон ташкил этилган, бу ҳол молларнинг талон-торож қилинишига олиб келмоқда. Ваҳоланки, колхозларнинг раҳбарлари, чорвачилик фермаларининг ходимлари ҳар бош молни кўз қорачиғидай асраши, унинг нобуд бўлишига, талон-торож қилинишига йўл қўймасликлари тўғрисида бир неча бор огоҳлантирилган эдилар. Калинин бошқармасидаги Навоий номли колхоздаги 4 та отарнинг ўзидагина (раиси Аҳмедов, ферма мудири Мирзахонов ўртоқлар) биринчи кварталда олинган қўзиларнинг 20 процентга яқини ҳисобга киргизилмаган. 3 та отар бўйича 112 бош қўй етишмаслиги аниқланди, 30 бош қўйнинг нима учун сарф қилиб юборилганлиги ҳақида ҳужжат йўқ. Бош чўпон Қуттибеков йўқ қилиб юборилган қўйларнинг ўрнини билинтирмаслик учун бошқармадаги Ильич номли колхоз чўпони билан келишиб туриб 40 қўйни ўз ҳисобига ўтказиб, ўз айбини хаспўшламоқчи бўлган.

Янгийўл бошқармасидаги Охунбобоев номли, Карл Маркс номли, «Қизил октябрь», Калинин бошқармасидаги «Ўзбекистон» ва «Москва», «Октябрь» колхозларида ҳам чорвани ҳисобга олиб бориш ишлари ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигига оид қатор фактлар аниқланди.

Жун қирқишни ёппасига бошлаб юбориш вақти етиб келди. Бироқ, Янгийўл ва Калинин бошқармасидаги колхозларнинг раҳбарлари бу ишга совуққонлик билан қараганликлари туфайли ҳалигача электр токи ёрдамида жун қирқадиган агрегатлар тайёрлаб қўйилмаган. Баъзи жойларда жунни машинада эмас, қўлда қирқилишига ҳам йўл қўйилаяпти, бу кўплаб миқдорда жуннинг нобуд бўлишига олиб келади. Калинин бошқармасидаги Калинин номли колхозда худди шундай аҳвол рўй берди. Ҳозир жун қирқишда энг масъулиятли кунлар ўтиб бораяпти.

Келес массивининг яйловларида ўн минглаб чорва боқилади, уларга чорвадорларнинг катта отряди хизмат қилади. Ана шу кишилар узоқ вақтгача ўз қишлоқларидан ажралиб қоладилар. Уларга маданий-маиший хизмат қилишни ҳар тарафлама яхшилаш энг муҳим вазифадир. Бироқ, бу соҳада анчагина камчиликлар бор. Автолавкаларнинг хизматидан тўла фойдаланилмайди. Кўчма кино-установкалар чорвадорлар орасида жуда кам бўлади, янги газета ва журналлар ўз вақтида етказиб бериб турилмайди. Медицина хизмати ҳам жуда қониқарсиз ташкил этилган.

Партия-давлат контроли комитети область матлубот жамияти, область маданият бошқармаси ва область соғлиқни сақлаш бўлими раҳбарларининг диққат-эътиборини Келес массиви чорвадорларига хизмат қилишни яхшилашларини ва улардан яқин кунлар ичида бу соҳада зарур тартиб ўрнатишни талаб этди.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш область бошқармаси (бошқарма бошлиғининг ўринбосари Т. Ажинов), Калинин ва Янгийўл бошқармаларининг бошлиқлари Убайдуллаева ва Сотиболдиев ўртоқлар Келес массиви чорвачилигига етарли эътибор бермаётирлар, улар чорванинг нима учун нобуд бўлаётганлиги, туёғи камайиб кетаётганлиги сабабларини чуқур анализ қилмаётирлар, чорвани тўла сақлаб қолиш ва унинг ҳосилдорлигини ошириш учун зарур чораларни кўрмаётирлар.

Партия-давлат контроли комитети қўзилатиш кампанияси ва жун қирқишга тайёргарлик қониқарсиз бораётганлигини қайд қилди ва Калинин, Янгийўл бошқармаларининг бошлиқлари, колхоз раислари ва бошланғич партия ташкилотларининг секретарлари зиммасига юқорида қайд этилган камчиликларни тугатиш юзасидан зарур чораларни кўришни топширди.

Комитет қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш область бошқармаси, Калинин ва Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармаларига бир ой муддат ичида барча чорва сонини қайта ҳисоблаб чиқиш, етишмовчиликларнинг ўрнини айбдорлар ҳисобидан тўлдириш вазифасини топширди.

Чорванинг талон-торож қилинишига йўл қўйилганлиги учун Калинин бошқармасидаги Навоий номли колхоз ферма мудири Мирзахонов ўз вазифасидан четлаштирилди.

Топширилган вазифага масъулиятсизлик билан муносабатда бўлганлиги учун Калинин бошқармасидаги Куйбишев номли колхознинг ферма мудири Айтимбетов ишдан олинди.

Навоий номли колхоз раиси Аҳмедов, Куйбишев номли колхоз раиси Муталов ўртоқларга виговор эълон қилинди.

Область ветбаклабораториясининг директори ўртоқ Ишченконинг Келес массивига чорва касаллигига қарши кураш учун бир группа ветеринария ходимларини юборганлиги тўғрисидаги маълумоти инобатга олинди.

Область матлубот жамияти узоқ яйловларда савдони ташкил қилиш ишини яхшилаш, чорвадорларни етарли миқдорда саноат ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш учун зарур тадбирларни амалга ошириши керак.

Янгийўл ва Калинин ишлаб чиқариш бошқармалари партия комитетлари ва колхозларнинг бошланғич партия ташкилотлари чорвадорлар орасида оммавий-сиёсий ишларни кучайтиришлари, кишиларнинг бутун куч ва ғайратларини олинган социалистик мажбуриятларини сўзсиз бажаришга сафарбар этишлари керак.

Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш область бошқармаси (Бочкарев ва Ажинов ўртоқлар) Калинин ва Янгийўл бошқармалари (Убайдуллаева ва Сотиболдиев ўртоқлар)га қишлоқ область партия комитети ва область ижроия комитети партия-давлат контроли комитети мазкур қарорининг бажарилиши ҳақида 1963 йилнинг 25 майида ахборот бериш топширилди.

ҲАЛОЛ ИШЛАНМАГАЧ...

Бўка ишлаб чиқариш бошқармаси бўйича партия-давлат контроли комитети Карл Маркс номли колхознинг чорвачилик фермасини текширишдан ўтказди. Текширишда аниқланишича, сигирлардан сут соғиш ва уларни парвариш қилиш иши ёмон ташкил қилинган. Ем-хашак ва концентрат озуқалар етарли бўлишига қарамасдан сигирларни боқиш ва парвариш қилиш масъулиятсиз кишиларга топширилганлиги натижасида сигирлар ҳаддан ташқари ориқлаб кетган. Сут соғиб олишнинг бориши устидан назорат ўрнатилмаган. Текшириш ўтказилмасдан олдин 25 сигирдан бир кунда соғиб олинадиган сут 62 литрни ташкил этарди. Сут соғувчилар ўзгартилиб, ҳар бир сигирнинг қанчадан сут бериши алоҳида текширилганда сутнинг умумий миқдори икки баравар кўпайди.

Партия-давлат контроли комитети Бўка ва Пискент сут қабул қилиш пунктларининг ишини ҳам текширди. Натижада бу пунктларда колхоз ва совхозлардан сутни қабул қилиб олиш инструкциялари қўпол равишда бузилаётганлиги аниқланди.

Пискент сут қабул қилиш пунктининг лаборанткаси ўртоқ Мелехина колхоз ва совхозлардан сутни қабул қилиб олишда кўзбўямачилик қилган. Масалан, у «Пискент» совхозидан қабул қилиб олинган сутнинг мойлилигини дафтарда 3,2 процент деб кўрсатган, ваҳоланки, сутнинг мойлилик даражаси 3,7 процент бўлган. Шундай қилиб у сутнинг мойлилигини ҳар куни 0,5 процентдан камайтириб кўрсатаверган.

Бўка сут қабул қилиш пунктининг мудири ўртоқ Супряга ҳам колхоз ва совхозлардан сутни ўлчамасдан бир бидонини 38 килограмм деб тахминан қабул қилаверган. Пунктдаги тош-тарозилар яроқсиз аҳволда. Ўртоқ Супряга Ҳамза номли колхоздан ҳар куни сутни қабул қилиб олганда мойлилигини 3,3 процент деб ёзган, ваҳоланки, текширишда сутнинг мойлилик даражаси 3,2 процент эканлиги аниқланди.

Партия-давлат контроли комитети Карл Маркс номли колхоз правлениесининг раиси Чўлибоев ва ферма мудири Ражабов ўртоқларга фермада қатъий тартиб ўрнатиш, соғувчилар иши устидан контроль олиб боришни таклиф этди.

Шунингдек Бўка сут заводи директори ўртоқ Иброҳимовнинг қабул пункти ходимлари Мелехина ва Супряга ўртоқларнинг сут қабул қилиш қоидаларини бузганлиги учун ишдан олинганлиги ҳақидаги ахборотини эътиборга олди.

Сут қабул қилиш пунктларида тартибсизликларга йўл қўйгани учун завод директори Иброҳимов ва инспектор Раҳимов ўртоқлар огоҳлантирилди.

ХАЛҚ КОНТРОЛИГА БАҒИШЛАНГАН БУ САҲИФАДА

Калинин ва Янгийўл ишлабчиқариш бошқармаларига қарашли колхозларнинг Келес массивидаги отарларида чорва устидан контролнинг бўшашиб кетганлиги;

Бўка ишлаб чиқариш бошқармасига қарашли Карл Маркс номли колхоз фермасидаги ҳангомалар;

● КОЛХОЗГА ҚИММАТГА ТУШГАН ФУТБОЛЧИЛАР ТЎҒРИСИДАГИ ВА БОШҚА МАТЕРИАЛЛАРНИ ЎҚИЙСИЗ.

Расмият учун эканда

Ғишт заводлари бошқармаси партия ташкилотининг секретари А. А. Везскийнинг иши жуда кўп экан. У бир ерда тиниб-тинчиб ўтирмайди. Гоҳ ғишт пишириш цехларида, гоҳ диспетчерлик бюросида ёки бухгалтерияда бўлади. Баъзан ишчилар иш бошида учрашиб у билан гаплашгудек бўлсалар идорасига таклиф қилади. Бамайлихотир гаплашажагини айтади.

Ишчилар идорага келишади. Соатлаб кутишади. Лекин уни топиша олмай кетадилар. Биз ҳам парторг билан гаплашмоқчи бўлиб, бир неча бор қатнадик. Охири уни топдик ва, ўз фикримизни очиқ айтиб қўя қолдик:

— Партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг иши ҳақида гапириб берсангиз.

— Мен жон-жоним билан гапиришим мумкин. Лекин...

Парторг «лекин» сўзидан кейин анчагача жим қолди. Кейин гап бошлади:

— Бизда кўмаклашув группаси ташаббус билан ишлаяпти... Бу ҳақда группа раиси батафсил гапириб беради.

Кейин у рўпарадаги хонанинг эшигини кўрсатди. Биз у хонага кирдик. Партия-давлат контролига кўмаклашувчи группанинг раиси ўртоқ Н. Т. Каратиева билан учрашдик. Кўмаклашув группасининг иши ҳақида сўзлаб беришни илтимос қилдик. Бизнинг сўзимиз унга ёқмади шекилли, ижирғаниб қўйди. Ўрнидан туриб дераза олдига борди. Кейин кеча шу ҳақда райкомдан ҳам телефон қилишганини айтди.

— Демак ҳамма сизларнинг ишларинг билан қизиқаётган экан-да?

— Ҳа, шундай. Лекин ҳали эътиборга сазовор бўладиган ҳеч қандай иш қилганимиз йўқ.

Маълум бўлишича бундан бир ой илгари заводда 10 кишидан иборат партия-давлат контролига кўмаклашувчи группа ташкил этилган. Лекин шундан бери кўмаклашув группаси аъзоларининг бир марта ҳам йиғилиши ўтказилмаган. Группанинг иш плани йўқ. Ҳатто Каратиеванинг ўзи ҳам группа аъзоларини яхши танимас экан.

Завод партия ташкилоти ва унинг секретари ўртоқ Везский бу ишга ниҳоятда масъулиятсизлик билан қараган. Заводда кўмаклашув группасини расмиятчилик учун тузиш керак эмас-ку, ахир. Партия ташкилоти группанинг фаолиятини йўлга қўйиб юбориши керак.

Д. ФАЙЗУЛЛАЕВА,
М. ҚОСИМОВА,

Тошкент олий партия мактабининг тингловчилари.

Куйбишев райони.

„БЕБАҲО" ФУТБОЛЧИЛАР ЁКИ БИР ГОЛ ТАРИХИ

«Отингни сот, молингни сот... зўр футболчиларни топ. Шон-шарафингни ўшалар билан ошириш осон!»

Шу ўйлар колхоз раҳбарларининг фикрини чулғаб олди, кечалари уйқусини келтирмади. Ухлаганда ҳам тушига ўз колхозидан чиққан «бўлажак чемпион команда» кираверди.

— Ҳа, балли йигитлар, балли! Яна битта гол уриш керак, шунда ғалаба бизники бўлади! Колхоз раҳбарлари уйқу аралаш шундай ширин хаёллар билан банд бўлиб, «ўз дарвозаларига гол урилгани»дан бехабар қолдилар.

Бу гол қандай урилди денг? Унинг сабабини батафсил кўриб чиқамиз.

...Бундан бир йил аввал колхозчиларнинг умумий йиғилиши ҳаваскор ёшлардан колхоз командаси тузишга қарор қилган эди. Ўйинчиларга футбол матчларига қатнашиш вақтида меҳнат куни ёзиш, қолган пайтларда уларнинг колхозда ҳамма қатори меҳнат қилишига келишилган эди. Колхоз правлениеси ва бошланғич партия ташкилоти раҳбарлари умумий йиғилишнинг бу қарорини чиппакка чиқардилар.

Тезда Тошкентдан С. Будагов колхоз футбол командасига тренерликка чақирилди. Тренер ҳам раҳбарлар билан дарҳол тил топишиб кетди. У қишлоқ ёшлари ўрнига пойтахтдан футболчиларни авраб, колхоз командасига йиға бошлади. Пул дарди — кабоб деб, ҳар бир ўйинчига ойига ўрта ҳисобда 144 сўмдан пул берилибди. Ваҳоланки «А» класс футболчилари ҳам ўртача шунчалик катта маош олмайди.

Далада қорасини ҳам кўрсатмайдиган бу «бебаҳо» футболчиларга турли йўллар билан кунига 1-1,5 тадан меҳнат куни ёзилаверди. Қалбаки табеллар тузилди. Кузда камстокларга қарши кураш олиб боришди, деб ёзилибди футболчиларнинг табелларидан бирига. «Колхоз» футболчилари ишламай-нетмай 17 минг 44 сўм аванс олибди. 16 азамат бир йилдан буён ана шундай боқилмоқда.

Мана энди «гол»нинг сабаби маълум. Айб «ҳимоячилар» Д. Ким (колхоз раиси), П. Цой (партия ташкилотининг секретари), П. Ни (бош бухгалтер) ва «дарвозабон» С. Будагов (Ўзбекистон футбол федерацияси президиумининг аъзоси)да.

Бу — нотўғри, ҳисоб эмас деб туриб олишди улар. Лекин «судья» — жамоатчиликнинг ўткир кўзи бу фикрнинг асоссизлигини тасдиқлади. Тошкент қишлоқ область партия-давлат контроли комитети айбдорларни аниқлади.

Комитет Юқори Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги Свердлов номли колхоз раиси Д. Ким ва партия ташкилотининг секретари П. Цойга виговор беришга қарор қилди. Қишлоқ хўжалик артелининг Уставини қўпол равишда бузган ва колхоз маблағларини беҳуда совурган П. Нининг бундан буён бош бухгалтер вазифасида қолиш-қолмаслиги масаласини кўриш колхоз правлениесига топширилди.

Ўзбекистон футбол федерациясига С. Будаговнинг аҳлоқини, унинг федерация президиуми аъзолигида бундан буён қолиш-қолмаслик масаласини муҳокама қилишни топширди.

С. МУСАЕВ.

ХЎРАНДАЛАР РАНЖИМАСИН!

Эски Тошкент қишлоғининг «Пахта» станцияси ошхонасидамиз. Ошхонада буфетчи Т. Раишев пиво сотмоқда. Бир кружка пиво 500 грамм бўлиши кераклигини у яхши билади, лекин кўзини бақрайтириб туриб, деярли ярмини кўпик қилиб узатяпти. Мана, битта кружкадаги пиво 380 грамм чиқди... Буфетчининг эгнидаги халати шу қадар кирки, кўриб таъбингиз хира бўлади.

Ошхонанинг санитария-гигиена аҳволи жуда ёмон: залда умивальник, сочиқ йўқ, ҳаммаёқ ифлос, бетартиб. Ошпаз Исмоил Қосимовнинг халати оқ сурпдан тикилганлигини аниқлаш жуда ҳам мушкул, у қорайиб кетган. Шундай аҳволда хўрандаларга овқат тайёрлайди, қозонга ифлос сувни қуяверади.

Зинаида Сатторова ҳам қоп-қора кўмирга беланган қўли билан беляший пиширмоқда. Бу беляшийлар хўрандаларга сотиляпти.

Ошхона кабобчиси Содир Нурмуҳамедов тайёрлаган кабобларини хўрандалар олмаётганлигидан нолийди-ю, сабаби нима, қизиқмайди. Гўшт ўрнида чандир чайнашга кимнинг тоқати бор дейсиз.

Эски Тошкент қишлоғидаги катта чойхонанинг «донги» бутун қишлоққа ёйилган. Бу ерга кирувчиларнинг юраги безиллаб туради, чунки ҳаммаёқ ифлос, маданий дам олиш учун ҳеч нарса йўқ. Чойхонада ҳаммаси бўлиб 16 та пиёла бор, шундан ярми синиқ, 26 та чойнакнинг 10 таси чегаланган. Чойнак-пиёлаларга қараб бўлмайди, шу қадар кирланиб кетганки, чой ичиш учун таъбингиз тортмайди. Бунинг устига бир чойнак чой 3 тийин ўрнига 5 тийинга сотилади. Чойхоначи Ю. Умаров чойнакдаги шамаларни бир неча кунлаб тўкмайди десак муболаға бўлмас.

Қишлоқ Совети ҳузурида тузилган партия-давлат контроли комитетига кўмаклашиш группаси ана шуларни аниқлади. Хўранда ва чойхўрларни қаттиқ ранжитаётган ошхона ва чойхонада аниқланган бу жиддий камчилик, нуқсонлар группа йиғилишида кенг муҳокама қилинди. Бу тармоқларда маиший хизматни тубдан яхшилаш вазифаси умумий овқатланиш бўлими бошлиғи Р. Муҳамедовга топширилди. Янгийўл район матлубот жамияти раҳбарлари ҳам бундан тегишли хулоса чиқаришлари керак.

Эски Тошкент қишлоқ Совети ҳузуридаги партия-давлат контроли комитетига кўмаклашувчи группа аъзолари:

Т. МУСАЕВ,
«Пахта» касалхонасининг бош врачи.

М. БИТАСОВ,
санитария инспекцияси вакили.

М. ЧЕРМУХОВА,
қишлоқ Совети депутати.

И. ЎРИНБОЕВ,
пенсионер.

Т. ИМОМОВ
ўқитувчи.

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозида бўлганмисиз? Агар борган бўлсангиз, фотомухбиримиз В. Салов олган ушбу суратдаги аёлни танигандирсиз. У бошлиқ бригада ҳар йили пахтадан юқори ҳосил етиштириб келади. Яқинда йўлимиз тушиб Анифа опа Алчиковани совхоз комсомол ташкилотининг секретари А. Алиев билан яшил квадратларни кўздан кечириб юрган пайтида учратдик. Бу ҳақда репортажда батафсил танишасиз.

РЕЙД ҚАТНАШЧИЛАРИ ХАБАР ҚИЛАДИ

ЭКИШДА СИФАТ— АСОСИЙ МАСАЛА

Баҳорнинг бир куни бир йил боқади! Баҳор Ўзбекистон бўйлаб жадал одим ташлаётган ҳозирги пайтда бу халқ мақолини эсламай бўлмайди. Боғлар гулга бурканди. Далаларда моторлар овози эртадан тунгача тинмайди. Чигит экиш қизғин бормоқда.

Шу кунларда Ўзбекистон КП Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг партия-давлат контроли комитети, «Правда» газетаси ва республика «Қизил Ўзбекистон» ҳамда «Правда Востока» газеталарининг редакциялари экиш ишларининг боришини оммавий равишда текширдилар. ТЕКШИРИШДА 55 МИНГ КИШИ ҚАТНАШДИ. Текшириш материаллари жойларга маълум қилинди ва улар юзасидан оператив чоралар кўрилмоқда.

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхозининг чигит экилган майдонлари кўзни қувонтиради. Лекин далаларда ҳеч ким йўқ. На трактор кўринади, на сеялка. Бу эса ишнинг салбий томони эмас. **Хўжалик чигит экишни уюшқоқлик билан, 8 кун ичида тамомлади.** Ҳамма майдонларга чигит квадрат-уялаб, ярмига эса уруғликни уяларга белгиланган миқдорда ташлаб кетадиган сеялкалар билан экилди.

Ҳозир илғорлар ўз экиш агрегатларини, кўп механизаторларини қўшни колхозларга ва чигит экишда орқада қолаётган 1-«Оққўрғон» совхозига юбордилар. **Ўзинг уддасидан чиқдингми, қўшнингга ёрдам бер!** Бу йилги баҳорнинг ўзига хос хислати ана шундай.

Янгийўл ишлаб чиқариш бошқармасининг меҳнаткашлари шу қизғин кунларда мардонавор ишламоқдалар. Улар устлабинскликлар билан биргаликда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини кескин кўпайтириш учун Бутуниттифоқ мусобақасини бошлаш ташаббускори бўлиб чиқдилар. **Янгийўлликлар ҳар гектар ердан 27,1 центнердан «оқ олтин» етиштиришга сўз берганлар.**

Бошқа кўпгина хўжаликлар ҳам экиш суръатини кучайтирмоқдалар.

Мирзачўлнинг бепоён ерларидаги янги совхозлар пахта майдонининг ярмидан кўпига чигит экиб бўлди. Гигант пахтакор хўжалик — 6-совхоз олдинда бормоқда. 1- ва 26-совхозлар уни қувиб бормоқда.

Апрелнинг сўнгги ўн кунлиги бошланганга қадар Ўзбекистонда 932 минг гектар ерга чигит экилди.

Шуниси қувончлики, республиканинг кўпгина хўжаликлари сводкада орқада қолмаслик, охирги ўринга тушиб қолмаслик учун экишни шошмашошарлик билан ўтказиш каби илгариги нотўғри практикадан воз кечдилар. Лекин экиш сифатига етарли эътибор бермаётган колхоз ва совхозлар ҳам бор.

Ўрта Чирчиқ ишлаб чиқариш бошқармасидаги Киров номли совхоз далаларида бракчилар ишининг изи аниқ кўриниб турибди. Эгатлар илон изи, чигит тупроққа яхши кўмилмаган, бир қисми ер бетида қолиб кетган. Мана О. Сафаров бригадасида тракторчи Т. Миралиев чигит экмоқда. Сеялка тракторга шунчаки тиркаб қўйилган, ер яхши тайёрланган эмас. Бу майдонда бегона ўт илдизлари териб ташланмаган, кесаклар майдаланмаган. Шунинг учун ҳам сеялканинг «сакраб» юриши таажжубланарли эмас. Бу аҳволда қандай қилиб аниқ квадратлар бўлсин. Совхозда 8 агроном бор, дирекция, партия, комсомол, касаба союз ташкилотлари, партия-давлат контролига кўмаклашиш группаси бор. Лекин бир нарса — топширилган иш учун юксак масъулиятни сезиш хисси йўқ.

Охунбобоев, Термиз, Навоий, Бўка ишлаб чиқариш бошқармаларидаги баъзи хўжаликларда ҳам экиш сифатига эътибор берилмаяпти.

Самарқанд область Пастдарғом бошқармасидаги хўжаликларда экиш ишлари сифатсиз бажарилмоқда. Бу ерда яхоб бериш ва минерал ўғитлардан фойдаланишга эътибор берилмаган. 11 минг гектар ўрнига атиги бир неча минг гектар ер суғорилган. Ҳозир чигит экилмоқда, уруғ эса қуруқ тупроқ орасига тушади. Бундай майдонларда чигитни ундириб олиш учун чигит суви бериш керак бўлади. Куйбишев номли колхозда текшириш бригадаси 5 та кучли насос мавжудлигини аниқлади. Бу насосларнинг ҳар бири секундига 250 литр сув чиқариб бера олади. Аммо, улардан бирортаси ҳам ишлаётгани йўқ. Маълум бўлишича, колхоз раиси К. Шодмонов ерларни суғориш учун сизот сувлардан фойдаланишни мақбул кўрмас экан, шунинг учун ҳам тракторлар ажратмаган.

Бухоро областидаги «Ромитан» совхози дала ишларини юксак даражада механизациялаш намунасини кўрсатмоқда. Совхоз далаларида квадрат-уялаб экадиган ўнлаб агрегат, аниқ экадиган кўплаб сеялка ишлатилмоқда. Лекин бу совхоз областда ягона, холос.

Фактлар шуни кўрсатмоқдаки, **Бухорода яшил квадратлар қадрига етилмаётир.** Бухоро ишлаб чиқариш бошқармасидаги Энгельс номли колхозда (агрономи А. Нуриддинов) текшириш вақтида биронта ҳам квадрат-уялаб экадиган агрегат ишламаган. Бундай сеялкалар «Правда», «Ленин йўли», «Пахтакор» колхозларида ҳам қантариб қўйилган. **Фарғона ва Сурхондарё областларида ҳам оддий усулда экиш билан квадрат-уялаб экиш ўртасида катта тафовут бор.** Бу областлардаги айрим хўжаликларнинг раҳбарлари контролсизликдан фойдаланиб, квадрат-уялаб экадиган сеялкаларнинг режа симини олиб ташлаб, улардан оддий усулда экиш учун фойдаланмоқдалар.

Республика механизаторлари бу йил ўз зиммаларига юксак мажбурият **—1 миллион 60 минг гектар майдонга чигитни квадрат-уялаб, шу жумладан 320 минг гектар ерга уяларга аниқ миқдорда уруғ ташлаб кетадиган сеялкалар билан экиш мажбуриятини олганлар.** Квадратлар ўрнига эски усулда экиш — қолоқ кайфиятлар таъсирига берилиб кетиш, комплекс механизациянинг қадрига етмаслик демакдир.

Текшириш ўтказилган кунларда биз сводкаларда ремонт қилинган деб кўрсатилган, аслида эса дала четларида ёки устахоналарда бекор турган кўплаб машиналарни учратдик. Хазорасп ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Узсельхозтехника» бўлимининг ремонт ҳақидаги ҳисоботларида рақамлар ошириб кўрсатилгани аниқланди. Шовот, Янгиариқ, Хева ишлаб чиқариш бошқармаларида, Сурхондарё области ва Қорақалпоғистон АССРнинг айрим ишлаб чиқариш бошқармаларида тракторлар ва қишлоқ хўжалик машиналари ёмон ремонт қилинган. Қорақалпоғистоннинг баъзи хўжаликларида машиналар далага етмасданоқ устахонага яна қайтиб келмоқда. Киров номли совхозда худди шундай бўлди: ремонтдан чиқарилган 44 трактордан 11 таси қайта ремонт қилишга қайтарилди.

Баҳор Ўзбекистон бўйлаб одим ташламоқда. Баҳор шошилтирмоқда, талаб қилмоқда ва текширмоқда. **Бу йил Ватанга 3 миллион 566 минг тонна «оқ олтин» етказиб бериш ўзбек халқининг шарафли мажбуриятидир.** Бу масъулиятли вазифани бажариш учун кураш қизғин бормоқда. Қолоқ участкаларга ишлаш учун ўтган Турсуной Охунова ва Валентин Тюпконинг олижаноб намунаси ана шуни яққол кўрсатиб турибди. Уларга кўплаб илғорлар қўшилди, пешқадам хўжаликлар қолоқ хўжаликларни оталикка олди, буларнинг ҳаммаси республика меҳнаткашларининг ўз бурчини бажариш учун курашаётганликларини кўрсатади.

Лекин хотиржамликка берилиш мумкин эмас. Афсуски, мажлисбозликка, қоғозбозликка берилиб кетиб, кундалик ташкилотчилик ишларига етарли баҳо бермаётган бошқарма ва партия комитетларининг раҳбарлари ҳали ҳам бор. Охунбобоев ишлаб чиқариш бошқармасининг партия комитети ана шундай қилмоқда. Колхоз ва совхозларга партия комитетидан очиқ-ойдин масалалар юзасидан бирин-кетин директивалар юборилмоқда. Шовқин кўп-у, иш кам! Норпой, Қува, Булунғур бошқармалари партия комитетлари ҳам жонли ташкилотчилик ишлари олиб бориш ўрнига кўпинча қоғозбозлик қилмоқдалар.

Чигит экилаётган кунларда ишимизнинг ҳамма томонлари текширилади. Иш яхши ташкил этилган жойларда янги, ёркин машъаллар порлайди. Ана шундай машъалларга тенглашиш керак!

Рейд қатнашчиларининг топшириғига мувофиқ:
М. ДАДАЖОНОВ, Г. ДЕҲҚОНОВ — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган механизаторлар, колхоз бригадирлари; Г. ДУХАНИН, К. КАЛОНОВ, Е. ДАВИДОВ, Ж. ЖИИМУРОТОВ, М. МАМАСОДИҚОВ, ХЎЖАЕВ — партия-давлат контроли комитетларининг раислари ва ходимлари; Б. МАҲМУДОВ, М. ЗАХАРОВ — агрономлар, республика газеталарининг ходимлари; И. МУҚИМОВ — «Правда» мухбири.
(«ПРАВДА» 25 апрель)

РЕПОРТАЖ

НАШИДА

Баҳорнинг айни шу кунларида далада бўлган кишининг баҳри-дили очилади. Нега десангиз, ҳозир далаларнинг файзу-камоли очилган пайт. Олмос шудринг ўпиб турган ғўза япроғчаларига қуёш нур бахш этганда табиат ҳусни юз чандон барқ уриб кетади...

Баҳорнинг серфайз кунларида Оққўрғон ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози томон йўл олдик. Тухум қўйса кўрингудай текис далаларда энди 18 баҳорга тўлишган йигитнинг мўртидай ғўзалар қуёш нурини эмяпти.

Ҳамроҳимиз — совхоз агрономи Василий Петрович Викулин бир иш билан районга шошиб турган экан, ундан совхозда қилинаётган ишлар ҳақида бир неча оғиз сўз эшитолдик, холос: «Совхоз бултур 4120 гектар пахта майдонидан 30 центнердан «оқ олтин» етиштириб, республикамизда биринчилар қаторида давлат планини адо этди. Бу йил 4100 гектар ернинг тўрт минг гектарига квадрат-уялаб, қолганига оддий усулда чигит экишни бошқарма бўйича биринчи бўлиб тугалладик. 542 гектар майдондаги ғўзани биринчи ишловдан чиқариб қўйдик»...

— Василий Петрович, бирор намунали бригадани айтиб беролмайсизми?— мурожаат қилдик унга. Шу пайт совхоз идорасидан ёшгина йигит чиқиб келди.

— Танишинглар, совхоз комсомол ташкилотининг секретари Амеджон Алиев!— деди Василий Петрович табассум билан. Ҳалиги саволимизга Амеджон жавоб берақолди:— «Анифа Алчикова-чи!»

Анифа опа! Ҳа, у анчадан бери таниш. Зуваласи пишиққина бу аёл 1960 йили бригадага келгандан буён унинг планни ортиғи билан бажармаган бирор йили йўқ. Шунинг учун Амеджон билан унинг бригадасига ошиқдик, Василий Петрович эса районга жўнаб кетди...

Кумуш далалар кўк дурра ўраб олгандек. Унга бир назар ташлаган кишининг қалбида ўчмас лавҳа қолади. Яшил квадратлар нурда жилваланиб, товланиб турибди. Қудратли тракторлар «кўк денгиз»да сузмоқда. Дала этагидан бир аёл шошиб келарди. Анифа опа! Юзларини офтоб бироз қорайтибди, аммо ҳамон мағиздай. Чеҳрасидан табассум аримайди. Илиқ сўрашдик. Бригадаси ҳақида гапириб беришни илтимос қилганимизда, у:

— Бекор овора бўлибсизлар, биздан яхши бригадалар бор-ку. Мана Расул Чекал, Отмирзаев, Усановлар,— деди.

— Опа, жуда камтарсиз-да,— ҳазиллашдик унга. Анифа опа сочларини тўғрилади-да кейин хомуш бўлиб қолди.

— Нимасини айтасиз,—деб сўз бошлади,— бултур 184 гектар еримизнинг ҳар гектаридан 28 ўрнига 30,5 центнердан ҳосил кўтарувдик, мана бу йил 147 гектардан 32 дан мажбурият олганмиз.

— Мақсадингиз юксак бўлса, ғайратингиз ҳам юксак бўлади-да,— деди Амеджон опага вазминлик билан...

— Халил, бу нечанчи гектар?— бизга яқин келиб тракторини тўхтатган механизатордан сўради у.

— Еттинчиси,— деди-да, Халил ака бизга бош ирғаб, тракторини қайтариб юриб кетди ва баланд овоз билан,— кечгача 8 қилмасак, Иван Рибаковдан орқада қоламиз, Анифа опа!

— Ҳамма майдонга иккови чигит экди, энди иккови парвариш қилмоқчи. 150 тоннадан кам пахта термаймиз, деб ваъда ҳам бериб қўйишган. Дилкаш, шўх йигитлар.

Азаматлар ишига таҳсин ўқиб турганимизда узоқда келаётган машинанинг қораси кўринди. Учқур машина текис йўлдан бир зумда етиб келди. Машина тўхтаб ундан ўрта бўйли бир киши тушиб қолди. Уни дарров танидик: бўлим бошлиғи Маҳмуд Дичаев. Қизғин суҳбат авжига чиқди. Бўлим бўйича 1058 гектар ерга чигит экилганидан ҳам, чигитларнинг текис униб чиққанидан ҳам, Анифа опанинг мусобақадоши Маҳмуд Отмирзаев бригадасида ғўзаларнинг ривожи яхши эканлигидан, биринчи парваришда ҳар гектар ерга культивация билан 150—250 килограммдан сульфат аммоний берилаётганидан ҳам хабардор бўлдик.

Қуёш бахмал далага кечки олтин шуъласини сочганда кўкда булутлар кезиб қолди. Бўлим бўйича биринчи бўлиб экишни туғаллаган, барча майдонда аниқ яшил квадратлар ҳосил қилган, бир центнер «оқ олтин» таннархини бултурги 15 ўрнига 12 сўмга туширишу учун курашаётган бригада бошлиғи билан хурсанд хайрлашдик.

Х. ИКРОМОВ.

Мамлакатлар Одамлар Воқеалар

КОЛУМБИЯНИНГ ЯНГИ ҲУКУМАТИ

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС). Колумбияда янги ҳукумат тузилди. Янги ҳукумат составига консерватив партиядан олти министр, либераллар партиясидан олти министр ва армиядан бир министр кирди.

Информация агентликларининг хабар беришича, Колумбиянинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги собиқ вакили Фернандо Лондоньо ва Лондоньо ташқи ишлар министри лавозимини эгаллади.

АДЕНАУЭРНИНГ ЖИДДИЙ МАҒЛУБИЯТИ

БОНН, 23 апрель. (ТАСС). Христиан демократлар союзи—христиан социалистлар союзи парламент франциясн правлениесининг неча кечқурун бўлиб ўтган мажлисида Германия Федератив Республикаси канцлери лавозимига Аденауэрнинг вориси тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

ДПА агентлигининг ишончли манбаъларга асосланиб хабар беришича, правлениенинг кўпчилик аъзолари канцлер лавозимига Германия Федератив Республикасининг хўжалик министри Эрхард номзодини кўрсатишни ёқлаб чиқди. Маълумки, 87 яшар Аденауэр шу йил куз фаслида ўз лавозимидан кетиши керак.

Аденауэр ворисини тайинлаш ҳақида қарор қабул қилинишидан илгари бир неча соат давом этган мунозара бўлди. Мажлис махфий тарзда ўтказилди. ДПА агентлигининг хабарларидан маълум бўлишича, қарор Аденауэр эътирозига қарамасдан қабул қилинган. Аденауэр ворис ҳақидаги масаланинг кўриб чиқилишини кечиктиришга эриша олмади. Кейинги ойлар мобайнида Аденауэр Эрхард номзодига қатъий қарши чиқиб келар ва ўзининг канцлер лавозимида ишлаш муддатининг узайтирилишига ҳаракат қилиб келмоқда.

Сурия федерация тузиш ҳақидаги битимни ратификация қилди

ҚОҲИРА, 24 апрель. (ТАСС). МЕН агентлиги хабар беради: Суриянинг «революцион қўмондонлик миллий кенгаши» Миср, Сурия ва Ироқ федерал иттифоқини тузиш ҳақидаги битимни ратификация қилди.

КУБА БИРИНЧИ МАЙ АРАФАСИДА

ГАВАНА, 24 апрель. ТАСС мухбири М. Бузивский хабар беради:

Куба пойтахти — Гавана, мамлакатнинг шаҳар ва посёлкалари байрам тусини олмоқда. Куба меҳнаткашларининг халқаро байрами 1-Майга тайёргарлик кўрмоқда. Фабрика, завод, меҳмонхона ва уй-жойларнинг бинолари байроқлар билан, транспарантлар, шиорлар, партия ва ҳукумат раҳбарларининг, миллий қаҳрамонларнинг портретлари билан безатилмоқда.

Байрамнинг яқинлашиб келаётганлиги биноларнинг ташқи кўринишидагина эмас, балки фабрика ва заводнинг цехларида, шакарқамич плантацияларида ҳам сезилиб турибди.

Куба меҳнаткашлари байрамга тайёргарликни: «Кўп ва сифатли маҳсулот ишлаб чиқарайлик!» деган шиор остида олиб бормоқдалар. Байрам олди социалистик мусобақаси авжида. Мусобақада металлурглар, тўқувчилар, тамакичилар, қанд заводларининг ишчилари, шакарқамич йиғиштирувчи ишчилар қатнашмоқда.

Фабрика ва завод ишчиларининг, халқ имениелари ва қишлоқ хўжалик кооперативларининг муваффақиятлари тўғрисида Озодлик оролининг ҳамма томонларидан хушхабарлар келиб турибди. «Вангуардиа сосиалиста» заводининг металлурглари апрель ойининг икки ҳафтасида мамлакатга март ойининг шу давридагига нисбатан 11 минг тонна кўп пўлат бердилар. Улар: «Мамлакат экономикаси учун кўпроқ пўлат берайлик!» деган шиор остида мусобақалашмоқдалар.

Гуанабакоа шаҳрида жойлашган «Робле» фабрикасининг тўқимачилари апрель ойида ҳар куни ишлаб чиқариладиган газламани 9 процент кўпайтирдилар.

Шакарқамич плантацияларида неча ўн минглаб қишлоқ хўжалик ишчилари ҳамда пойтахт корхоналарининг шакарқамич йиғиштиришга ихтиёрий равишда жўнаб кетган ишчилари 1-Майни муносиб кутиб олишга ҳозирланиб, зўр ғайрат билан меҳнат қилмоқдалар.

Биринчи май тантаналарида қатнашиш учун Гаванага Европа, Осиё, Африка ва Латин Америкаси мамлакатларидан касаба союз делегациялари кела бошлади.

БИЛДИРИШ

Бугун кеч соат 6 да Тошкент ишчи мухбирлар университетининг навбатдаги машғулоти бўлади. Машғулот бирлашган нашриётнинг қизил бурчагида ўтказилади.

Бирма ҳукуматининг қарорига мувофиқ мамлакатдаги ҳамма банклар национализация қилинди. 14 та чет эл банки ҳукумат назорати остига олинди. Суратда: 10-халқ банки биносига кириш жойи. Бу бинода инглизларнинг Рангундаги «Нейшинл энд Гриндлэйз банк лимитед» банки филиали жойлашган.

АДН ТАСС фотоси.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

26 АПРЕЛДА

Рус тилида: 18.00 — **Математик этюд** (мактаб ўқувчилари учун). 18.30 — **Ўзбекистон рассомлари билан учрашув.** 19.00 — **Порла, комсомол прожектори!** 19.20 — **Телевизион янгиликлар.** 19.40 —**Прелюдия ҳақида** («музика тинглаб» циклидан).

Ўзбек тилида: 20.40— **Халқаро масалалар.** 20.55 — **Ғафур Ғулом шеърлари билан айтиладиган қўшиқлар.** 21.25 — **Азия и Африка сегодня** журнали саҳифаларида. 21.45 — **Телевизион янгиликлар.** 22.05 — **Ёркин ҳаёт** телевизион журнали.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 26/IV да **Боғчасарой фонтани,** 27/IV да **Шоир қалби** (билетлар сотилган.)

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 27/IV да **Тобутдан товуш** (билетлар сотилган).

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА— 26/IV да **Ишқинг билан,** 27/IV да **Катта концерт.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Симладаги севги — «ВАТАН». НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН», «СПУТНИК» (эрталаб соат 10, кундуз 1, 4 ва кеч 7 да).

1. Биринчи тўп, 2. Шахсий биринчилик — «МИР», (кундуз ва кечқурун).

Муқаддима — НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кундуз 3 ва кеч 8 да), «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

Гуноҳкор фаришта (эрталаб соат 10, кундуз 4, кеч 8 ва 10 да). **Сув ости қоялари** (кундуз соат 12 да). **Менинг қизим** (кундуз соат 2 ва кеч 6 да) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ».

Кўк уфқ—ВАТАН (кеч соат 7 да).

Қилич ва гул— «ЎЗБЕКИСТОН» (кеч соат 10 да).

Вақт борида —«СПУТНИК» (кеч соат 9 яримда).

ЁЗГИ БИНОДА

(сеанслар кеч соат 8 яримда бошланади)

Симладаги севги — НАВОИЙ номли, «ФЕСТИВАЛЬ», «ШАРҚ».

Шпессарт саройидаги шарпалар — КАФАНОВ номли.

Муқаддима —ТЕЛЬМАН номли, «ПОБЕДА» (кеч соат 8 ярим ва 10 да).

Фожиали ов — 1-МАЙ номли.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА

Анатолий Сокол

Ўз ёрдамчиси — ЭЛЕКТРОН-МЕХАНИК КИШИ «РОБОТ» билан.

ГАСТРОЛИНИНГ СЎНГГИ КУНЛАРИ

Томошалар кеч соат 7 яримда бошланади. Билетлар сотилмоқда.

ЭСТРАДА ТЕАТРИДА

1, 2 май кундуз соат 2 да

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ЭСТРАДАСИ

КОНЦЕРТЛАРИ

Концертларда: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист **Муҳаммаджон Мирзаев,** эстрада солисти **Фахриддин Умаров** ва бошқалар қатнашади.

Касса эрталаб соат 10 дан очилади.

Кинофильмлар прокати Ўзбекистон конторасы
КИНОТЕАТРЛАР ЭКРАНИГА
ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР ЧИҚАРАДИ

Черёмушки

НОМЛИ РАНГЛИ МУЗИКАЛИ КИНОКОМЕДИЯ.

Сценарий авторлари — **В. Масс, М. Червинский.**

Постановкачи — **Г. Раппапорт.**
Музика — **Д. Шостаковичники.**
Бош оператор — **А. Назаров.**

Ролларда:

О. Заботкина, В. Васильев, С. Живанкова, В. Земляникин, В. Меркурьев, К. Сорокин, С. Филиппов, М. Пуговкин, Р. Зелёная, М. Хотунцева, Г. Бортников, М. Полбенцова ва бошқалар қатнашади.

«Ленфильм» киностудияси ишлаган.

Катта йўл

НОМЛИ КИНОКОМЕДИЯ.

Ярослав Гашек туғилган кунининг 80 йиллигига бағишланади.

Сценарий автори — **Георгий Мдивани.**

Постановкачи — **Юрий Озеров.**

Оператор — **И. Черних.**

Ролларда:

И. Абрхам, Р. Грушински, И. Гулая, Я. Марван, Ф. Филиповски, Ю. Яковлев, О. Борисов, С. Филиппов, А. Кутепов, Н. Гринько ва бошқалар қатнашди.

«Мосфильм» киностудияси ва Чехословакиянинг «Баррандов» киностудияси биргаликда ишлаган.

1963 йил 7 май кундуз соат 2 да. Тошкент давлат медицина институти ҳузуридаги бирлашган илмий совет мажлисида (1-терапевтика клиникасининг конференц зали) қуйидагилар медицина фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР

В. Г. Болобонкин: «Болалардаги тиф-паратиф касалликларининг боришига гельминтоз ва лямблиознинг таъсири» деган темада.

М. Қ. Қодирова: «Тошкент шаҳри ва Тошкент областида ажратилган паратифоз «Б» культураларини Ви-бактериофаглар воситаси билан аниқлаш ва бу методнинг эпидемиологиядаги аҳамияти» деган темада.

Диссертациялар билан институт кутубхонасида танишиш мумкин.

Нодиров кўчаси, 28-уйда турувчи **Асан Тошмуҳамедовнинг** Чигитбош кўчаси, Намуна маҳалла, 36-уйда турувчи Фотима Тошмуҳамедова (Тешабоева)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Маҳтумқули кўчаси, 6-проезд, 4-уйда турувчи **Назми Акбаровна Ҳасанованинг** Ғиждувон кўчаси, 15-уйда турувчи Маҳабо Ҳасановдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Коллектив кўчаси, Тайпа переулок, 24-уйда турувчи **Мирзоҳид Жафаровнинг** Уйғур кўчаси, Ранний проезд 5-уйда турувчи Зироат Иноғомовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар Ўзгариш кўчаси, Керки проезд, 18-уйда турувчи **Ҳожия Жиянбоеванинг** Калинин район, Чоштепа қишлоқ советида турувчи Султонмурод Жиянбоевдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент область, Калинин район халқ судида кўрилади.

Бешёғоч кўчаси, Кибрай проезд, 8-уйда турувчи **Нақия Гараевна Гайнаншинанинг** Чоржўй шаҳрида турувчи Борис Бакиевич Ҳасановдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентских промышленного и сельского областных комитетов КП Узбекистана, Ташкентского горкома КП Узбекистана, промышленного, сельского областных и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004, редактор ўринбосари — 25885, Секретариат — 34808 Партия турмуши бўлими — 26232. Пропаганда ва совет қурилиши бўлими — 28761. Қишлоқ хўжалик бўлими — 29040. Адабиёт ва санъат, маданият, саноат, транспорт ва маҳаллий ахборот бўлимлари — 33786. Хатлар бўлими — 34048. Илғор тажрибаларни пропаганда қилиш штатсиз бўлими — 31.936. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси.

Р. 06877. ИНДЕКС 64695 А. 1580.